БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 164(5056) Среда Августын 14 1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Партиин зэргэдэ байжа бодото дээрээ шадаха, Ленин ба Сталинай хэрэгтэ бэеэ үгэнги байhанаа харуулhан хүнэй партида орохо гээ hаань, манай парти хэдыдэшье үүдэ хаагаад байдаггүй. Гэбэшье, парти хадаа членүүдэйгээ тоое миин лэ олошоруулха гэжэ оролдолго гаргадаггүй байна.

Партиин дайшалхы хүсыеньhуладхаха хүнүүдые өөрынгөө зэргэдэ оруулхагүй гэжэ парти саг үргэлжэ хёрхоор сахидаг.

(„Правда")

Партида абалгын хүтэлбэрилгые hайжаруулха

Большевистскэ парти болбол олон миллион ажалшан арад зонтой тааршагүй нягта барисаатай. Советскэ арад партиие өөрынгөө вождь ба багша гээшэ гэжэ харадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ Ленин-Сталинай парти ажалшадта үшөө дүтэ, үшөө түрэл болоhон байна. Коммунистнууд ба партийна бэшэнэр манай Эхэ ороной илахын тулада фронтнууд дээрээ шуhаяа сугтаа адахаа бэлэй, фронтые бүхы шухала зүйлнүүдээр хангахын тулада тылдэ сугтаа ажаллаа бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронт дээрэ баатар солотойгоор байлдагша Улаан Армиин ба Флодой сэрэгшэдые, тылдэ шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилэгшэ түрүү хүдэлмэрилэгшэд, таряашад ба интеллигенциие манай парти өөрынгөө зэргэдэ абаа hэн. Дайнай үедэ, тэрээнhээ урда тээхи иимэ болзорто абтаhанhаа 2 дахин үлүү олон хүнүүд ВКП(б)-гэй членүүдэй кандидадуудта абтаба. 1942 ондо, тэрэ ехэ аюултай жэлдэ, дайсанай Сталинградай үүдэндэ ба Кавказай хада уулануудай үмэнэ тулажа ерээд байхада, Ленинградай хатуу шанга блокадада ороод байхада, партида олоор орлго эхилhэн байна. Манай партиин түүхэ соо тэрэнэй зэргэнүүдэй иимэ ехээр ургаха гээшэ хэдыдэшье байгаагүй юм hэн. Мүнөө үедэ манай партиин зэргэдэ 6 миллион членүүд ба кандидадууд тоологдоно.

Бүхы советскэ арадай агууехэ морально-политическэ нэгэдэл тухай, олонитын политическэ эдибхиин ургалта тухай, манай партиин улам бэхэжэhэнэй тухай эдэ бүхы зүйлнүүд гэршэлнэ. Большевистскэ партиие ажалшан олониитэ өөрынгөө сэсэмэргэн шалгагдамал вождь ба эмхидхэгшэмнай гэжэ харадаг гэhэн нүхэр Сталинай үгэ мүнөө улам хүсэтэйгөөр ханхинан дуулдана. Тэдэнэр партиие «өөрынгөө парти, дүтын ба түрэл парти гэжэ тоолодог, тэрэниие үргэдхэхые ба бэхижүүлхые хүсэдэг, тэрэнэй хүтэлбэрилгэдэ хуби заяагаа hайн дураараа найдажа үгэдэг». Советскэ кинематографиин шэнэ гайхамшаг зохеол мүн болохо «Тангариг» гэжэ фильмые оломиллион арадай халуунаар хүлеэжэ абаhаниинь алдартай hайхан байнал. Юуб гэхэдэ, энэ фильм соо парти ба арадай хоорондохи барисаа зүбөөр ба хүсэтэйгөөр харуулагдана, арадай hанал бодолынь, большевистскэ партида, сэсэмэргэн вождь ба багша нүхэр Сталинда хизаарлашагүй ехэ этигэмжэ ба инаглалынь тоолотомо hайханаар харуулагдана.

Манай Эхэ орондо аюул тохеолдоод байха үедэ өөрынгөө хуби заяае большевистскэ партитай холбохо гэhэн хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай ба советскэ интеллигенциин эрхим хүнүүдэй эрмэлзэлгэ болбол советскэ ниитын байгуулалтада арад олониитын хизааргүй ехэ бэеэ үгэнги байhаниие харуулhан, Ленин-Сталинай партиие тойрон советскэ арадай улам нягтаран жагсаhаниие харуулhан тэмдэг мүн болоно.

Мүнөө, дайнай илалта түгэлдэрөөр дүүрээд байхадашье, манай орон соо коммунизмын илахын түлөө партиин зэргэдэ оролсожо тэмсэхын тулада большевистскэ партида орохын угаа ехэ хүсэлые түрүү советскэ хүнүүд гаргаhаар зандаа. Тиимэhээ партийна организацинуудта улам ехэ харюусалга даалгагдана. Тэдэнэр хадаа эрхим түрүү хүнүүдые партиин зэргэдэ шэлэн абажа, энэ шухала хэрэгые аяндаа зүндөө бүтэхэ юм гэhэн зам дээрэ оруулхагүй уялгатай.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол «Партиин зэргэнүүдэй ургалта тухай ба партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие ВКП(б)-дэ hая орогшодой дунда hайжаруулха тухай» 1946 оной июлиин 26-ай тогтоол соогоо ВКП(б)-гэй шэнэ членүүдые абалгада ба партийна организацинуудай талаhаа энэ хэрэгые хүтэлбэрилгэдэ дутуу дунданууд бии гэжэ тэмдэглэнэ.

Зарим партийна организацинууд үргэлжэ hайжаруулхын тухай анхаралаа табидаггүй, ВКП(б)-гэй партида абагдагшадай составые саг уставые хазагайруулха ябадал гаргадаг, партида тус тусгаарлан абаха принципые эбдэдэг; партида орогшод хадаа тэрэнэй членэй үндэр нэрэ зэргые зүүжэ ябаха эрхэтэй гү гэжэ hайса шалгажа үзөөгүй аад, мэдүүлгэ баригшадые бултыень шахуу партида абажа, шанарые бэхижүүлхэ ябадалда хохидол үзүүлдэг байна.

Өөрынгөө хальhан соо хаагдажа хоргододог ушар манай партида хэзээшье байгаагүй юм. Партиин зэргэдэ байжа бодото дээрээ шадаха, Ленин ба Сталинай хэрэгтэ бэеэ үгэнги байhанаа харуулhан хүнэй партида орохо гээ hаань, манай парти хэдыдэшье үүдэ хаагаад байдаггүй. Гэбэшье парти хадаа членүүдэйгээ тоое миин лэ олошоруулха гэжэ оролдолго гаргадаггүй байна. Партиин дайшалхы хүсыень hуладхаха хүнүүдые өөрынгөө зэргэдэ оруулхагүй гэжэ партиин саг үргэлжэ херхоор сахидаг.

ВКП(б)-гэй уставай эрилтэнүүдhээ зайсаха, ВКП(б)-дэ шэнэ членүүдые абалгын талаар большевистскэ принципые эбдэхэ гээшэ,—парти болбол хүдэлмэришэн ангиин түрүү отряд, ажалшадай авангард мүн байhыень мартаhан ябадал болоно. ВКП(б)-гэй зэргэдэ абахадаа хайша хэрэгээр хандадаг ушар партиие hуларуулха ба хүсэд бэлэдхэлгүй хүнүүдэй тэрэнэй зэргэдэ шурган орохо ябадалда хүргэжэ магад байhаниие мартаhан хэрэг болоно.

Партийна организацинууд болбол партида оролгын тухай мэдүүлгэ бүхэниие зүбшэн хэлсэхэ зуураа, тэрээндэ яаралгүйгөөр, наринаар хандаха ёhотой. hайшаалай дурадхалнууд, hайшаан дурадхагшадай стаж тухай ВКП(б)-гэй уставай эрилтэнүүдые сахижа, партида орогшо коммунистын үндэр нэрэ зэргые бодото хэрэг дээрэ али зэргээр бэелүүлжэ шадаха байhаниие тодоруулха шухала.

Партийна организацинууд болбол ВКП(б)-гэй зэргэдэ абалгын хүдэлмэриие гансахан лэ тусгаар асуудалнуудые хаража үзэлгөөр хизаарлажа шадахагүй байнабшуу. Теэд, зарим партийна организацинуудай дутуу дунданууд юуб гэхэдэ, гансахан лэ энээгээр хизаарлаха зантай, партида абагдагшадай составые ажаглан хаража үзэдэггүй.

Ажаүйлэдбэриин центрнүүдэй олоншог партийна организацинуудай ургалтын база ажаүйлэдбэриин предприятинуудай түрүү хүдэлмэришэд ба инженерно - техническэ хүдэлмэрилэгшэд болохо байбашье, харин хүдэлмэришэдэй ба инженерно-техническэ интеллигенциин дундаhаа политическэ талаараа ургажа гараhан эдибхитэниие партида шэлэжэ абаха хүдэлмэриие дутуутайгаар ябуулна. Энэ дутагдал илангаяа ажаүйлэдбэриин гол гол hалбаринуудай ба томо томо предприятинуудай парторганизацинуудта хабаадана.

Зарим хүдөөгэй партийна организацинуудай ургалтын гол базань хүдөө ажахын түрүүшүүл—трактористнууд, комбайнернууд ба хүдөөгэй интеллигенци байhан болобошье, тэдэнэрэй дунда шухала политическэ хүдэлмэриие ябуулдаггүй ба колхозно деревниин иимэ түрүү хүнүүдые зэргэдээ hулаар абадаг.

Партийна организацинууд болбол ВКП(б)-гэй зэргэдэ абаха хүдэлмэриие үдэр бүри хүтэлбэрилхэ зуураа, партиин членэй үндэр нэрэ зэргые сахиха уялгатай. «Партиин членүүдэй мэдэрэл хүмүүжэлэй хэмжээе үргэжэ, тон лэ шалгагдамал ба коммунизмын хэрэгтэ бэеэ үгэнги нүхэдүүдые тус тусгаарлан шэлэн партиин зэргэдэ абажа, партиин составые саг үргэлжэ hайжаруулха» гэжэ партиин XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталинай үгэhэн заабариие хэдыдэшье hанажа ябаха хэрэгтэй.

ВКП(б)-гэй зэргэдэ шэнэ членүүдые ба кандидадуудые абаха хүдэлмэриие хүтэлбэрилгэ, партида абагдагшадай составай шанарые саашадань hайжаруулга ба ВКП(б)-гэй зэргэдэ hая орогшодой дунда эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхалга партийна организацинуудай түрүүшын ээлжээнэй, шухала зорилгонууд мүн болоно.

(Августын 8-ай «Правдын» түрүү бэшэгhээ).

ЗЭДЫН АЙМАГАЙ ЧАПАЕВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ БА КЯХТЫН АЙМАГАЙ „УЛААН-ТАБАНГУУТ" ГЭЖЭ КОЛХОЗУУД ШЭНЭ УРГАСЫН ТҮРҮҮШЫН ТАРЯАЕ ГҮРЭНДӨӨ ТУШААБА

Түрүүшын таряа—гүрэндөө

КЯХТА. **(Телефоноор абтаба).** Эндэхи хэдэ колхозууд таряа хуряалгада жэгдэрэн оробо.

Аймаг соо түрүүлэн түүбэрилэн хуряалга эхилhэн «Улаан табангуут» колхоз августын 13-ай үдэр түрүүшын 13 центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушааhан байна. Гүрэндэ тушааhан энэ таряае колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Цыренов үдэшэлсэбэ.

* * *

Августын 1-дэ ячмень ба намарай хара таряа түүбэрилэн хуряажа, эхилhэн Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз (Зэдын аймаг) комбайнаар хадаhан шэнэ ургасаhаа 15 центнер гүрэндэ тушааба.

Тиин, энэ артелиин членүүд ургаса хуряалгые агротехническэ үндэр хэмжээдэ үнгэргэжэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгые түргэн дүүргэхын түлөө мүрысэбэ.

Сэлэнгын колхозууд таряа хадажа эхилбэ

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. **(Телефоноор абтаба).** Августын 8-hаа эхилжэ, аймагай колхозууд таряагаа хадажа захалаа. Түрүүшын хоер үдэр соо 120 гектарай хара таряан хадагдаhан байна.

Аймагай колхозууд энэ жэлэй ургаса хуряалгые түргэнөөр ба гээлтэгүйгөөр дүүргэжэ, гүрэндэ эрхим шанартай таряа талха тушаахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсоо.

Ороohото культурануудай таряан эдеэшэжэ байна

hүүлэй үдэрнүүдтэ Мухаршэбэрэй аймагай олонхи колхозуудай ороohото культурануудай таряан эдеэшэжэ, түүбэрилэн хуряаха арга олгобо. Аймагай табан колхозууд таряахуряалгада түүбэрилэн орohонhоо хойшо августын 10 хүртэр 140 гектар намарай хара таряа ба шэниисэ хадаhан байна.

«Красный партизан» колхоздо 55 гектар хуряагдаа. Мүнөө Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Красный заган» «Комсомол», «Авангард» колхозууд таряагаа түүбэрилэн хуряажа эхилээд, түрүүшын бухалнуудые табижа байна.

Үгэрсын үндэр ургаса

Добдо-Бүхэнэй сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (Сэлэнгын аймаг) 1946 ондо үгэрсын үндэр ургаса хуряажа байна. Тэрэнэй ашаар, энэ колхоз 290 килограмм тушаахын орондо 310 килограмм тушаажа, гүрэндэ уялгатаар оруулха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Мүнөө Кировэй нэрэмжэтэ колхоз овощиин ондоо ургасануудые хуряажа ба тэрэниие гүрэндэ тушааха түсэбөө саг соонь дүүргэхын түлөө эрмэлзэжэ байнад.

Д. БУДАЕВ.

„Комбайн" колхоз хуряалгада жэгдэрэн оробо

КУДАРА-СОМОН, августын 13. Аймагай колхозууд таряа хуряалгада жэгдэрэн орожо байна. «Комбайн» колхозой шениисэ ба хара таряан үргэлжэдөө эдеэшэжэ хуряалгада жэгдэрэн орохо арга олгобо. Августын 10-ай дүүрэн бэшэ мэдээгээр, энэ колхоз 80 гаран гектар таряа хуряагаад байна.

Эндэхи поли дээгүүр 145 хүн хүдэлмэрилнэ. Таряанай ургасын набтар байhан дээрэhээ ехэнхи талмайгаа гараар сабшажа ба мүн зулгаан хуряажа байха юм. Гар хажууршад Л. Степанова, З. Бурлакова, М. Полонова, А. Бурлакова гэгшэд таряа хуряалгада орohонhоо хойшо нормонуудаа үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэшэлэн набтар таряа гараараа зулгааха зуураа. нүхэр А. Степанова hайн жэшээ харуулжа ябана.

А. БОРИСОВ.

Хэзээ заhабарилагдаха комбайнууд бэ?

Республикын колхозуудай полинууд дээгүүр комбайн машинанууд хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Гэбэшье, Эгэтын машинно-тракторна станциин комбайнууд мүнөө хүртэр булта бэлэн болоодүй байhаар. МТС-эй директор нүхэр Бимбаев ба механик Жалсанов гэгшэд комбайнуудаа хуряалгада эрхим шанартайгаар бэлэдхэжэ, таряагаа хаhа саг соонь абахын түлөө энэ гэхэ оролдолгоо гаргаагүй байгаа. Ушарынь эдэнэр заhабарилагшадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, социалистическэ мүрысөө болотоор, хүтэлбэрилэн, түрүүшүүлэй дүршэлые бүгэдэндэ нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые абадаггүй.

Гадна, МТС-эй партийна организацишье комбайнуудые хаhа соонь заhабарилха хэрэгые хүсэд хүтэлбэрилөөгүй байгаа гэхэдэ hэжэггүй. Партийна организациинь секретарь нүхэр Санданов гэгшэhээ МТС соо хэдэн стахановецууд бииб гэжэ асуухада ямаршье харюу үгэжэ шадахагүй байба.

В. БАЙБОРОДИН.

Үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар комсомольско-залуушуулай республиканска воскресник үнгэргэхэ тухай

Республикын олонхи колхозуудай комсомолецууд ба залуушуул Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецуудай хандалгада харюу болгон набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ, силос дараха, үбhэ ногоо суглуулха талаар нилээдгүй хүдэлмэри ябуулhан байна. Зарим комсомольско организацинууд тэжээл бэлэдхэлгэдэ залуушуулай олоороо гаралгые эмхидхэдэг болоо.

Комсомольско-залуушуулай воскреснигүүдые эмхидхэхэ тухай дурадхалнуудые hайшаагаад, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлэмридэ комсомолецууд ба залуушуулые үшөө эдибхитэйгээр хабаадуулхын зорилгоор, ВЛКСМ-эй Обкомой бюро байгша оной августын 18-да комсомольско-залуушуулай республиканска воскресник эмхидхэхэ гэжэ тогтоол гаргаба.

Тиин, ВЛКСМ-эй Обкомой бюро энэ воскреснигые эмхитэйгээр үнгэргэхэ ябадал хангаха шухала хэмжээнүүдые хараалаад, ВЛКСМ-эй айкомуудые уялгалhан байна. Тэрээнтэй хамта, ВЛКСМ-эй Обком тэжээл бэлэдхэхэ талаар комсомольско-залуушуулай воскресник эмхидхэхэ хүдэлмэриие үдэр бүриин хүтэлбэреэр хангажа байхын зорилгоор, нүхэд Семенов (ВЛКСМ-эй Обком). Захаров (Мал-ажалай Министерство) Мункоев (ВКП(б)-гэй Обком), Ербанов (Бурят-Монгольская Правда), Гомбоева (Бурят-Монголой Үнэн), Харжеев (ВЛКСМ-эй Обком) гэгшэдhээ бүридэhэн комисси баталба.

Коммунист Ринчиновэй хүтэлбэрилдэг бригада мүрысөөндэ илаба

Үбhэ хуряаха ба силос дараха хүдэлмэриие үндэр темптэйгээр хэжэ, адуу малдаа элбэгээр хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ тушаа «Улан-Оронго» (Иволга) колхозой коммунистнууд бага бэшэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэhэн байгаа. Үбhэ хуряалгада манай коммунистнуудай ехэнхи хубинь хүдэлмэрилнэ. Коммунистнуудай хүсые зүбөөр хубаарилжа табиха тухай ехэхэн анхаралаа табиhан байнабди. Түбхын түрүүндэ бригадирнуудаар партиин членүүд томилогдоhон юм. Тиин, эдэнэрэй олонхиинь өөhэдынгөө түрүү үүргэнүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байнад.

Коммунист нүхэр Г. Ринчиновэй хүтэлбэрилдэг №1 бригада нүхэр Г. Тудупов гэгшын хүтэлбэрилдэг №3 бригадатай мүрысэнэ. Энэ хоёр бригадынхидай хамтын суглаан боложо, мүрысөөнэй дүнгые hаяхан гаргахада №1 бригада түрүүлжэ ябана гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна. Юундэб гэхэдэ, тус бригад хадаа үбhэ сабшаха түсэбөө hүүлэй мэдээгээр гектараар абабал 68 процент, валова суглуулгаар абабал 38 процент дүүргэбэ.

Коммунист нүхэр Ринчиновэй бригадынгаа членүүдэй хүсые зүбөөр табижа, тэдэнэй дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилдэг дээрэhээнь, нүхэр Тудуповай хүтэлбэрилдэг бригадаhаа эрхим hайн шанартай 180 центнер үбhэ тэжээл үлүүлэн бэлэдхэhэн байна. Сабшалга ба сомолгын хоорондо забhар гарадаггүй байха юм. Энэ бригадын олонхи членүүд ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйланад. Жэшээлхэдэ, сенокосилкашан нүхэр Жамбал Цыренов үдэрэйнгөө нормые эрхим hайн шанартайгаар 110—112 процент дүүргэнэ. Нүхэр Цыренов хэдаа үшөө августын 1-эй мэдээгээр 33 пүүд үбhэ нэмэлтэ түлбэри болгожо абаха болоhон байгаа.

Гар хажууршад: 50 наhатай Ханда Бадмаева ба Ц. Раднаева гэгшэд 0,40 гектар сабшаха байhанаа, 0,50—0,55 гектар хүртэр сабшанад. Гараар үбhэ тармадаг багашуул нүхэд П. Цыденов, Ц. Х. Цыренова болон бусад үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэжэ, колхознигуудай дунда хүндэтэй хүнүүд болонхой.

70 наhатай луговод нүхэр Ц. Цыбиков гэгшын шэн габьяата ажалай ашаар энэ бригада хадаа гектар бүриhөө 12—15 центнер хүртэр үбhэ хуряажа абаха болоод байна. Мүнөө нүхэр Цыбиков болбол үбhэ сомолгондо хүдэлмэрилхэдөө үдэртөө 65—75 центнер хүртэр соможо, стахановецуудай тоодо оролсоо. Эрхим hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө нүхэр Цыбиков болбол 1 толгой хони шан абаба. Үшөө 3 ашаа үбhэ нэмэлтэ түлбэри болгон абаха юм.

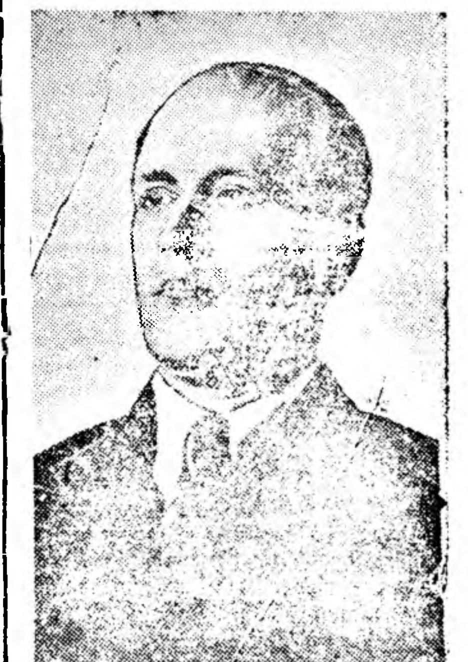
Дээрэ хэлэгдэhэн баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, коммунист нүхэр Ринчиновэй партийно-политическэ хүдэлмэриие практическа хүдэлмэритэеэ зүбөөр зохилдуулжа шадаhаниие эли тодоор харуулна.

Үбhэ хуряалга ба силос даралга дээрэ ябагшадай дунда ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, нэмэлтэ түлбэри абаха гэhэн тэмсэл үдэр ерэхэ тудам үргэдэнэ.

Манай артелиин хамтын суглаан дээрэ үбhэ хуряалгын түрүүшүүлые шагнахын тулада 7 толгой хонин ба 15 толгой гахайн поршоонхо таhалагдаhан байна. Мүнөө бригадир нүхэр Ринчинов болбол мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ, нэгэдэхи шан абаха кандидат болобо.

Р. Бимбаев, партийна эхин организациин секретарь

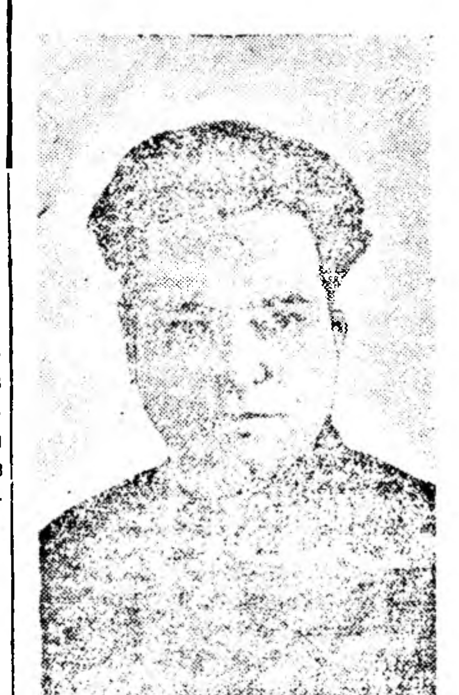
СТАЛИНСКА ШАНГУУДАЙ ЛАУРЕАДУУД

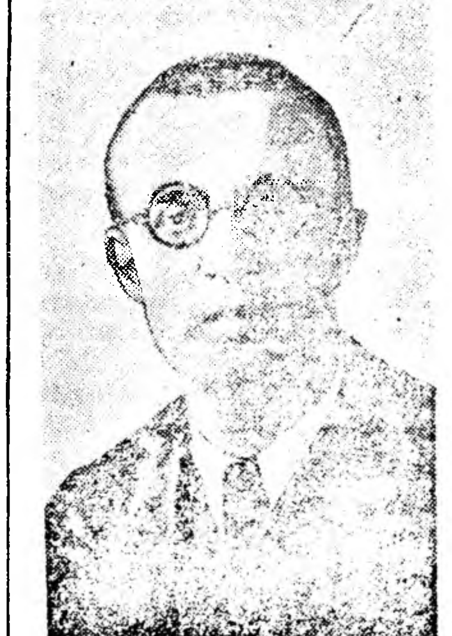
СССР-эй медицинскэ наукануудай академиин член-корреспондент, В. М. Молотовой нэрэмжэтэ Товско гүрэнэй медицинскэ институтай профессор. **Д. А. Жданов.**

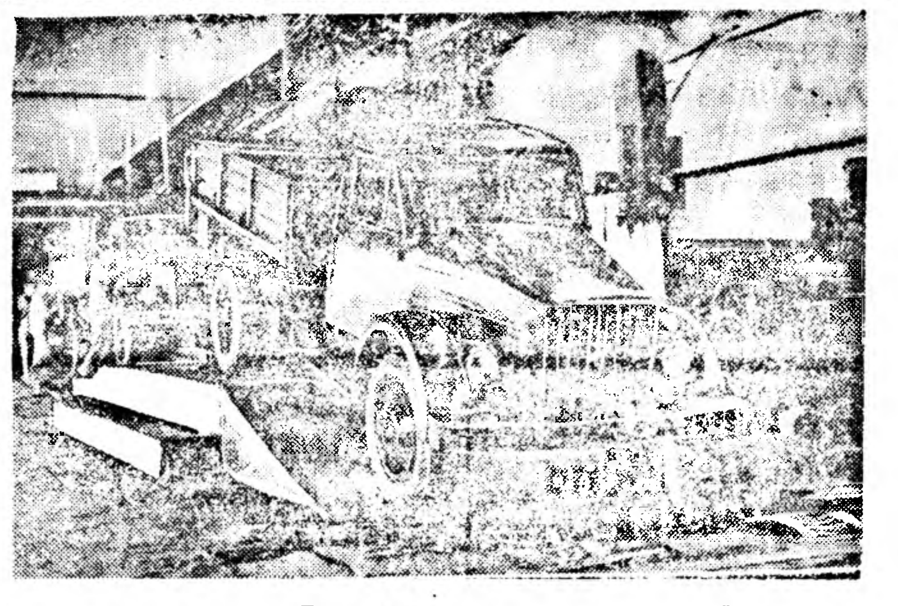
СССР-эй Академи наукын органическа химиин институтай лабораториие даагша профессор **Назаров И. Н.**

Уранзохеолшо **Айбек.**

Ленинградска композитор **Сверидов. Г.**

Молотовой нэрэмжэтэ Горьковско автомобильна заводой главна конвейертэ.
«ГАЗ—51» гэжэ шэнэ маркын ашаанай автомобильнуудые суглуулжа байна.

П. Вознесенскиин фото (ТАСС-эй фотохронико)

КУЛЬТУРНО-ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ТУҺАЛАМЖА

НАУЧНО-ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ЛЕКЦИНҮҮД ТУХАЙ

Научно-гэгээрэлэй темээр хэгдэһэн лекцинүүд хадаа ажалшадта материалистическэ үзэл нэбтэрүүлхэ, город ба хүдөөгэй арад зоной зарим хэһэгэй дунда мүнөө болтор байһан мухар һүзэгүүд ба үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ шухала арга метод мүн байна.

Аймагай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй культурно-гэгээрэлэй хэдэн олон таһагууд научно-гэгээрэлэй пропагандын хүдэлмэриие шангадхаха тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй гаргаһан тогтоолые ойлгожо, өөһэдтөө зохихо дүргаалнуудые абаһан байна гээшэ. Эдэ аймагуудта түүхын һургагшад, врачнууд, агрономууд ба зоотехнигүүдһээ бүридэһэн штатна бэшэ лекторнүүдэй группанууд эмхидхэгдэжэ, муу бэшээр хүдэлмэреэ ябуулжа байна. Штатна бэшэ лекторнүүдэй олонхи хубинь өөрынгөө хүдэлмэридэ дурлажа, арад зоной дунда тэрэнээ анхаралтайгаар ябуулдаг юм. Жэшээлхэдэ, Байкало-Кударын аймагай культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһагай штатна бэшэ лектор нүхэр Николаев һарадаа 6—8 лекцинүүдые уншадаг юм. «Хүнэй бии олоһон тухай», «Дэлхэйн бүмбэрэг дээрэ анха түрүүн амитанай бии олоһон тухай» гэхэ зэргын темээр эрэнэй уншаһан лекцинүүд хадаа артэнһээ бодогдожо үзэгдэдэг ба һайнаар бэлэдхэгдэдэг байха юм. Нүхэр Николаев лекциеэ эли тодоор, ойлгосотойгоор, научна удхыень хазагайруулангүй уншажа үгэдэг байна. Тэрэнэй лекцинүүдынь хододоо дэлгэрэнгы байдаг ба шагнагшад дуршаадаг юм.

Заиграйн аймагай газарай таһагай халагша агроном нүхэр Метляев лекционно хүдэлмэри анхаралтайгаар ябуулна. Тэрэ хадаа аймагайнгаа бүхы колхозуудаар ябажа хараабха ба тариянай үндэр ургаса абалгын агротехникын асуудал тухайгаа нэгэнтэ бэшэ лекцинүүдые хэһэн байна.

Республикын лекционно бюрогой штатна бэшэ лекторнүүдэй уншаһан лекцинүүд мүн арад зоной дунда анхаралтайгаар шагнагдадаг байна.

«Маяковский—революциин агуу еэ поэт» (нүхэр П. Н. Розанов), Бурят-Монголой материальна баялигууд (нүхэр Сыклен), атом ба тэрэнэй энерги (нүхэр Белоусова), Горькиин ажабайдал ба творчество (нүхэр Белоусов), «Байгалай байгаалиин баялигууд» ба «Дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ анха түрүүн амитанай бии болоһон тухай» (нүхэр Бакутин) ба бусад лекцинүүд уншагдаба.

Эдэнэр арад зоной дунда бэрхэ һайн лекторнүүд гэжэ тоологдодог байна.

Научна гэгээрэлэй пропагандын хүдэлмэриие дэлгэрүүлхэ арга боломжонууд хаа-хаанагүй бии байха юм. Манай республика соо 307 штатна бэшэ лекторнүүдые нэгэдхэһэн 25 лекторскэ группа эмхидхэгдэһэн байна. Городууд ба аймагуудта 3 мянганһаа үлүү һургагшанар, мянганһаа үлүү медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын хэдэн зуун мэргэжэлтэд—агрономууд зоотехнигууд ба ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд бии байна. Энэ хадаа научна- гэгээрэлэй пропагандые үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ хабаадуулагдажа болохо ба хабаадуулагдаха еһотойшье тон ехэ эрми байна гээшэ. Жэлэй түрүүшын хахад соо 1150 лекцинүүд штатна бэшэ лекторнүүдээр уншагдаһан байна.

Энэ хадаа манай арад зоной тон ехэ культурна эрилтые үшөө гүйсэд хангажа шаданагүй гэхэдэ болоно. Научно-гэгээрэлэй пропагандын хүдэлмэриие ёһото һайнаар эмхидхээгүй, өөрөө бүтэхэ хэрэгтэ найдаһан аймагууд республика соомнай үшөөл олон. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагта энэ жэлдэ научно-гэгээрэлэй лекцинүүд огто уншагдаагүй байна. Закаменай аймагта арайхан гэжэ 10 научно-гэгээрэлэй лекцинүүд уншагдаһан байха юм. Мүн баһа Иволгын, Хэжэнгын, Баргажанай, Тарбагатайн, Байкало-Кударын аймагуудта энээнһээ һайн бэшэ байдалтай юм.

Манай республикын ажалшад бүхы советскэ арад зон мэтэ эрдэм наукые шудалан үзэхые хүсэн эрмэлзэдэг юм. Арад зон хадаа наукые шудалжа, өөрынгөө үдэр бүриин ажабайдалда ба практическа хүдэлмэридөө наукын шэнэ шэнэ туйлалтые хэрэглэхые хүсэдэг байна. Энээнтэй хамта зарим нэгэн хүнүүдые элдэб мухар һүзэгүүд ба зэрлиг заншалнуудһаань зайлуулхын тулада манай интеллигенци хадаа арад зоноо культурна ажабайдалтай, эрдэмтэй болгохын түлөө оролдохо уялгатай. Өөрынгөө арад зониие һургуулитай ба бүхы байгаалиин үзэгдэлнүүдые һайнаар тайлбарилан мэдэдэг гэжэ тоолодог культурно-гэгээрэлэй зарим хүдэлмэрилэгшэд тон буруу ойлгоно гээшэ.

Мүнөө манай хойшолуулшагүй зорилго гэхэдэ, научно-гэгээрэлэй, илангаяа естественно-научна, агрономическа ба зоотехническэ пропагандые колхознигууд ба хүдөө ажахын бусад хүдэлмэрилэгшэдэй дунда шадаал һаа үргэнөөр эмхидхэхэ ябадал болоно. Лекторскэ группанууд хадаа научна пропаганда ябуулха хэрэгтэ советскэ интеллигенциие эдибхитэйгээр хабаадуулжа, арадай ажахые шэнэ амжалтануудые туйлахын тула наукые хэрэглэхэ ябадалдань ажалшадта туһалжа шадахаар, һонирхолтойгоор хүдэлмэрилхэ еһотой. Научно-гэгэгрэлэй темэ тушаа лекцинүүд һуурин газарнуудта һарада нэгэ-хоерһоо үсөөн бэшээр уншагдадаг байха еһотой.

Лекционно хүдэлмэриин эгээл ехэ дутуунь гэхэдэ, лёкциин шанарые һайжаруулха тухай үндэр эрилтэ хэгдэдэггүй, тэрэнэй научна талаараа хэр зүб байһанииень һулаар хинадаг ябадал болоно. Лекциин шанарай муу байһанай гол шалтагаанай нэгэн хадаа лекторскэ группын хүдэлмэриин зохилдуулан табигдаагүй ба лекторнүүдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула еһотой һайнаар хүдэлмэрилдэггүй байһан ябадал болоно. Һүүлшын үедэ зарим аймагуудта лекторскэ группын хүдэлмэри элеэр һайжарһан байха юм. Эдэ аймагуудта уншаха лекцинүүдэй текстнь семинар дээрэ хододоо зүбшэн хэлсэгдэдэг ба лекторнүүдынь өөһэд хоорондоо дискусси эмхидхэдэг байна. Гэбэшье, лекци уншахынгаа урда тээ лекциингээ текстые лекционно группын хүтэлбэрилэгшэдтэ баталуулха ба наукын али нэгэн һалбариин эрхим мэргэжэлтэдтэ шалгуулха ябадалые хаа-хаанагүй еһо заншал болгохын түлөө эрилтэ хэгдэдэггүй байха юм.

Лекцинүүд хадаа арад зоной элдэб группануудай эрдэм мэргэжэлэйнь хэмжээдэ ба тэдэнэрэй һонирхолнуудта тааруулжа уншагдаха еһотой. Түлбэритэ ба олон зоной дунда уншагдаһан лекцинүүдые тон үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Лекциин амжалта хадаа лекторэй эрдэм мэргэжэлэй ба культурна хэмжээһээ, материалаа һайнаар мэдэхэ дээрэһээ болохо байна.

Байгаалиин ба бүгэдэниитын байдалай үзэгдэлнүүдые материалистическэ еһоор тайлбарилдаг болгохо научно-гэгээрэлэй пропагандые улам ехээр дэлгэрүүлгэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулга ба лекторнүүдэй пропагандын хүдэлмэриин хэмжээе бүри дээшэлүүлгэ хадаа культурно-гэгээрэлэй бүхы эмхи зургануудба манай бүхы интеллигенциин хойшолуулшагүй зорилго болоно.

Н. ШМАКОВ.

1946—1950 ОНУУДТА БУРЯТ-МОНГОЛ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

★ ★

Г. А. ЦЫДЕНОВА, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ

★ ★ ★

Дайсание илажа дайе дүүргэн, манай орон социалистическэ байгуулалтада дахяад оробо.

СССР-эй Верховно Соведэй Нэгэдэхи Сессеэр абтаһан 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб хадаа манай ороной экономическа талаараа саашадаа хүгжэлгын агууехэ программа мүн.

Табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд юуб гэхэдэ, «һандаргагдаһан районуудые һэргээн бодхоохо, ажаүйлэдбэри, хүдөө ажахые дайнай урда тээхи хэмдэ хүртэр һэргээхэ, тиигээд тэрэ хэмжээе нилээд ехээр үлүү гаргаха» гэжэ СССР-эй Веховно Совет тогтоогоо.

Дайнай һүүлэй табанжэлэй түсэб хадаа ВКП(б)-гэй XVIII съездээр хараалагдаһан, советскэ общеcтвын хүгжэлтын замые, ангигүй социалистическэ общество байгуулха хэрэгые шиидхэн бэелүүлхэ ба социализмһаа коммунизмда дамжан орохо замые үргэлжэлүүлнэ. Тиимэ ушарһаа, бүхы советскэ арад болбол табанжэлэй түсэб тухай Хуулиие ажалай шэнэ дэбжэлтээр угтажа, тэрээниие дүүргэхэ болон үлүүлэн дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээ.

СССР-эй табанжэлэй шэнэ түсэбһөө союзна, автономно республикануудай областьнууд, хизаарнуудай арадай ажахын хүгжэлтын түсэбүүд эшэ абана. Бурят-Монгол АССР дотор гүйсэдхэгдэхэ табанжэлэй түсэбэй проект табигданхай, энэ хадаа манай ябуулха хүдэлмэриин программа мүн болоно.

Парти ба Советскэ правительствын, нүхэр Сталинай зүгһөө манай республикын арадай ажахын, гэгээрэл болбосоролой, искусствын, арад зоной ажалай энхэ байдалай саашанхи ургалта тухайда агууехэ оролдолго гаргадагынь толидо хараһан мэтэ тодоор энэ проект соо харагдана.

Манай республикын табанжэлэй зорилгонууд тон ехэ байна. Мал һүрэгэй тоо толгойе табанжэлэй һүүл тээшэ 1940 оной хэмдэ хүргэхэ, тусхайлан абабал: эбэртэ томо малаар үлүү гаргаха, хони ямаадые дайнай урда тээхиһээ 30—35 процентһээ доошо бэшээр олон болгохо зорилго республикын табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан байна.

Бүхы түрэлэй малнуудай тоо толгойе олошоруулхатай хамта, республикамнай малайнгаа үүлтэрые һайжаруулха, амидын шэгнүүр, һү, нооһо үгэсэ, һүнэйнь тоһолигые нилээд өөдэнь үргэхэ еһотой.

Мүн тэрэшэлэн Закаменай, Ахын аймагуудта һарлаг, хайнаг үхэр, Хойто-Байгалай ба Баунтын аймагуудта оро үсхэхэ, республикын бүхы колхозуудта шубуу үсхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагданхай.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхээд байхада, Бурят-Монголнай ашаг ехэтэ малажалтай республика боложо, орон доторхи малажалтай түрүү районуудай зэргэдэ хүндэтэй һууринуудай нэгые эзэлхэ байна.

Тус зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэлтэ болгохын тулада, малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала. Хэрэглэгдэдэггүй байһан газарые ашаглаха зэргээр бэлшээриин ба сабшалангай талмайе үргэдхэхэ. Газараа үтэгжүүлхэ ба уһалха мэтээр хадалангай ургасые 2—2 хахад дахин дээшэлүүлхэ, тэжээлэй ногоонуудые тариха хэрэгые һайжаруулха еһотой болоно. Энэ талаар Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигуудай үүсхэл халан абтаха еһотой. Тэдэнэр хэдэн зуугаад гектар сабшалангаа модо-шулуунһаа, бургааһа буртагһаа сэбэрлээ. Урдань хаягдашаһан сабшалангай участогуудые һэргээн, һубаг канавануудые малтажа, сабшалангаа уһалһан байна.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдые: һаалишад, үхэршэд, хонишод, моришодые, тэрэшэлэн малажалай мэргэжэлтэдые олоор бэлэдхэхэ ябадал эмхидхэхэ хэрэгтэй. Малажалай фермэнүүд дээрэ өөрынгөө хэрэгтэ дурладаг малшадые хүдэлмэрилүүлхэ хэрэгтэй. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй соел болбосорол ба һуудал байдалтай холбоотой хэрэгсэлнүүд тухайдань анхаралаа табиха зэргэтэй, ажалай нэмэлтэ түлөөһые зүбөөр хэрэглэн, малажалай түрүүшүүлые урмашуулха шухала.

Малажалые болбосоронгы еһоор эрхилхэ асуудал шэнэ табанжэлэй түсэб дотор шухалашалан табигдана. Ойрын жэлнүүдтэ бүхы колхозуудай мал һүрэгые һаруул дулаан байраар хангахын тула зоотехническэ барилгануудые үргэнөөр эрхилхэ, зооветеринарна шэнэ эмхи зургаануудые олоор эмхидхэхэ, малажал тушаа шэнжэлхы ухаанай хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ гэжэ хараалагдана.

Хүдэлмэриин дүнгүүд дээрэһээ харахада олонхи аймагууд урдынхи мэтээр малажалда хайхарамжагүйгөөр хандадаг байһаар. Республика дотор миин гурбахан аймаг (Кяхтын, Курумканай, Хэжэнгын) малнуудаа хоролтогүйгөөр, һайнаар үбэлжүүлжэ ондо оруулһан байна.

Колхоз бүхэндэ, фермэ бүхэндэ малажал хүгжөөхэ түсэбые дүүргэхэ, Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые гүйсэдхэхын тула эрид хэмжээнүүдые абаха—советскэ, газартаряалангай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уялга болоно. Шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 он хадаа удаадахи жэлнүүдтэ республикын малажалые хүгжөөхэ хэрэгэй амжалтые тодорхойлхо байна гэжэ мэдэхэ шухала.

Шэнэ табанжэл соо газартаряалангые хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал табигдана. Республикын колхозууд болон совхозууд болбол газартаряалангай ажалые болбосоронгыгоор эрхилхэ ябадалые туйлаха, бүхы тарилгануудһаа ехэ ургаса абалгые туйлаха еһотой.

Республика соо, дунда жэшээгээр абахада, орооһото культурын ургасые га бүриһөө 10—11 центнер, хартаабха 105—110 центнер, газарай эдеэ 115—120 центнертэ хүргэхэ еһотой байнабди. Тиихэдэ, республикын колхозуудта орооһото культурын абтаса гурба дахин, хартаабхын ба овощиин абтаса гурба дахин ехэ болгогдохо байна.

Энэ шухала зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада 1947 ондо зүб севообородые хүсэндэнь оруулха, һубаг канава татажа, газар уһалха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха, хүдөө ажахын механизациин хэмжээе дээшэлүүлхэ шухала. Энээнэй тулада 11 машинно-тракторна станцинууд шэнээр байгуулагдахаар хараалагдаба. Мүнөө байһан 33-най орондо энэ табанжэлэй эсэстэ республика дотороо 44 машинно-тракторна станцитай болохо байнабди. Эдэмнай 1945 онойхиһоо 3-дахин ехэ хэмжээтэй хүдэлмэри хэхэ байна.

Үндэр ехэ ургасын түлөө тэмсэлые энэ гэһээр, табанжэлэй түрүүшын жэлһээ эхилхэ шухала байна. Энэнэй тулада тарилгынгаа хойноһоо һайнаар харууһалха, ерэхэ жэлэй үндэр ургасын түлөө сэбэр пар хахалалгые болзор соонь өрхим һайн шанартайгаар дүүргэхэ еһотойбди.

Табанжэлэй түсэбэй ёһоор, хүдөө ажахые электричествотэй болгохоор һанамжалагданхай. Табанжэлэй түрүүшын хахад соо бүхы аймагуудай центрнүүдые электричествотэй болгохо, табанжэлэй эсэстэ—республикын бүхы машинно-тракторна станцинуудые ба колхозуудые электричествотэй болгохо гэһэн зорилго табигдаа.

Шэнэ табанжэл соо Улан-Удын паровоз-бүтээлгын завод улам ехээр хүгжэхэ, хүсэ ехэтэ паровозуудые бүтээдэг болохо байна. 1947 ондо энэ завод 250 шэнэ паровоз бүтээжэ гаргаха, тиигээд табанжэлэй эсэстэ, 1940 онойхитой сасуулаа һаа, 33 дахин олые бүтээжэ гаргадаг болохо байна.

Шэнэ табанжэлэй эсэстэ манай эндэхи шахтануудһаа шулуу нүүрһэ малтажа абалга 1940 онойхиһоо 22 дахин ехэ болохоор хараалагдана. Энэ түсэбые, гол түлөб, Галуута-Нуурай шахта диилэнхииень дүүргэхэ байна. Энэ шахта 1945 ондо 150 мянган тонно нүүрһэ үгэһэн аад, хойшодоо жэл бүри миллион тонно шахуу нүүрһэ үгэдэг болохо байна.

Манай республикын модо бэлэдхэгшэдэй үмэнэ мүн лэ энээнһээ бага бэшэ зорилгонууд шэнэ табанжэлэй түсэбөөр табигдана. «Бурмонголлесэй» предприятинууд 1945 онойхиһоо 2 дахин үлүү хэмжээтэй модо 1947 ондо бэлдэхэ байна.

Улан-Удэ городто сэмбэ хэдэг фабрикын түрүүшын ээлжээнэй барилганууд баригдажа дүүрэхэ э байна. Энэ фабрика 1946 ондо нэгэ миллион шахуу метр эрхим сэмбэ хэжэ гаргаха юм.

Мүнөө жэлдэ Бичурын аймагта сахарай завод баригдажа дүүрэхэнь. Тэрэ завод патока гаргадаг байһанаа, сахар үйлэдбэрилдэг болохонь. Табанжэлэй эсэстэ сахар үйлэдбэрилэн гаргалга нилээд ехэ боложо, республикынгаа зониие бүрин хангаха байна.

Селендумада мотор заһаха завод баригдажа дүүрээд, хүдэлмэрилжэ захаланхай. Энэ завод мүнөө жэлдэ тракторнууд, комбайнуудай запас частьнуудые заһабарилан гаргажа захалаа.

Табанжэлэй һүүл тээшэ Селендумадахи мотор заһабарилгын завод болбол хүдөө ажахын машинануудай запас частьнуудые республикадаа горьтойхоноор бүтээн гаргадаг болохо байна.

Нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин предприятинуудые нилээд ехээр үргэдхэхэ гэжэ хараалагданхай, тэдэ хадаа түлишэ бэлэдхэлые 1945 онойхиһоо 2 хахад дахин ехэдхэхэ ёһотой.

Ажалшадта хэрэгтэй ажабайдалай шухала зүйлнүүдые хангахын тулада нютагай ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинуудые нилээд ехээр үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Тэдэ 1950 ондо продукци бүтээн гаргалгаяа 1945 онойхиһоо 57 процентээр дээшэлүүлхэ, үргэн хэрэгсэлэй эдлэлнүүдые гаргалгаяа 88 процентээр ехэдхэхэ байна. Олон зүйлэй продукци гаргахаһаа гадна, шанарыень һайжаруулха еһотой.

Нютагай ажаүйлэдбэриин Министерство Кяхта городто гуталай фабрика бариха түсэбтэй, тэрэнь жэлдээ 50 мянган паар гутал оехо байна.

Эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинууд табанжэлэй турша соо продукци гаргалгаяа 1940 онойхиһоо 2 хахад дахин ехэдхэхэ еһотой. Энээниие туйлахын тулада, мүнөө байгаа предприятинуудые үргэдхэхэ, мүн хэдэн олон шэнэ предприятинуудые, тусхайлбал Улан-Удэ городто нэгэ миллионһоо үлүү банка овощиин консервэ гаргаха хүсэтэй овоще-консервын завод, нэгэ тонно кондитерскэ зүйлнүүдые гаргаха фабрика байгуулха, мүн бусад предприятинууд Бабушкин, Городок городуудта, Байкало-Кударын, Кабанскын, Баунтын, Хойто-Байгалай, Ториин аймагуудта байгуулагдаха.

Олзоборилгын кооперациин предприятинууд продукци гаргалгаяа дайнай урдахиһаа 24,2 процентээр ехэдхэхэ, тиихэдэ бүхы продукциинь 4-нэй 3 хуби үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүд байха ёһотой. Мүн арһаар оёгдоһон эдлэл, бэлэн хубсаһа, һам, щетко, лентэ гэхэ мэтын олон жэжэхэн зүйлнүүдые гаргаха ябадал нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана.

Инвалидуудай кооперациин предприятинуудай бүтээн гаргаха зүйлнүүдынь дайнай урдахи 1940 онойхиһоо 54,3 процент нэмэхэ байна. Тиихэдээ арһан эдлэл, гутал мориной зэмсэг оелгын, шабар һабын үйлэдбэринүүд илангаяа ехээр хүгжэхэ болоно.

Мүн тэрэшэлэн, 1946 онһоо эхилжэ союзна предприятинууд (шэлэй завод, мяха-консервын комбинат, паровоз-бүтээлгын завод ба бусад) гол ажалаа улам үргэдхэхэһөө гадна, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалгые ехэдхэхэ байна.

Дүрбэдэхи Сталинска табанжэл соо үйлэдбэри, транспорт ба хүдөө ажахые хүгжөөхэ зорилгонуудые заабол дүүргэхэ гээшэ манай предприятинуудай эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, албахаагшадай болон манай республикын колхозууд, совхозуудай, эрэгтэй эмэгтэй ажалшадай хүндэтэ хэрэг мүн.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой тогтоолоор, Сталинска шэнэ табанжэлэй түрүүшүүлэй Хүндэлэлэй Доска байгуулагдаа. Манай республикын предприятинууд ба колхозууд республиканска Хүндэлэлэй Доскада бэшэгдэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Энэ хадаа табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэһэн арад бүгэдын тэмсэл мүн гээшэ!

Дүрбэдэхи табанжэл болбол гэр байрануудые олоор бариха, республикын городууд, аймагай центрнүүдые болбосон болгохоор хараална. БМАССР-эй коммунальна ажахын Министерствээр табанжэлэй турша соо Улан-Удэ городто 26—26 байратай 11 шулуун гэр, 8—8 байратай 30 гэр баригдаха, городой заха шадараар нэжээд байратай модон гэрнүүд баригдаха байна.

Городые уһаар хангаха водопровод ба буртаг муухайе урадхуулан хаяха соргонуудай барилга дүүрэхэ мүн 1947 ондо уһанай үерһөө хамгаалха даамба баригдажа дүүрэхэ байна.

Хэлхеэ-холбоонойхид автоматическа телефоной станци бариха түсэбтэй. Городые оршон тойрон байһан районуудтайнь холбохо харгынууд баригдаха болон заһабарилагдаха талаар ехэхэн хүдэлмэри хараалагданхай, тэрэшэлэн городой үйлсэнүүд шулуун дэбисхэртэй, асфальттай болгогдохо, элдэб модод таригдаха байна.

Тэрээнһээ гадна, ажаүйлэдбэриин предприятинууд болон гүрэнэй эмхи зургаануудаар гэр байрануудые бариха нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха байна.

Эдэ хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ, Улан-Удэ городоо орон доторхи болбосон, һайхан городуудай нэгэн болгохо бидэнэй арюун уялга болоно.

Кяхта, Бабушкин ба Городок городуудта, аймагуудай центрнүүдтэ, хүдэлмэришэдэй һуурин газарнуудта, тэрэшэлэн колхозуудта табанжэлэй һүүл багта нилээд олон шэнэ гэр байранууд баригдаха, үйлсэ, харгынуудтань модод таригдаха, сэсэрлиг садууд таригдаха, телефоной, телеграфай ба радиогой холбоонууд һайжаруулагдаха байна.

Гэгээрэл-болбосоролой талаар абабал, табанжэлэй түсэб хадаа һургуулинуудые, эмнэлгын газарнуудые, санатори ба амаралтын гэрнүүдые нилээдгүй олодхохо, клуб, библиотекэ, театр, кино, радиоузелай барилгануудые үргэдхэхэ байна.

Бурят-монголой оперно театрын барилга 1948 ондо дүүрэхээр хараалагдана. Мүн циркын ба ехэ кинотеатрын байшангуудые барихаар түсэблэгдэһэн байна.

Эдэ ябуулганууд хадаа Бурят-Монголой ажалшадай эрилтэ ба хүсэлые бүрин хангахаһаа гадна, мүн республикаяа улам болбосоронгы болгохо ябадалда шэнэ алхам боложо үгэхэнь лабтай.

Городууд болон аймагуудай центрнүүдые болбосон болголгодо советскэ эмхи зургаанууд анхаралаа табиха еһотой.

Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэл хадаа жаргал түгэлдэр ажабайдалаа улам хүгжөөн бадаруулхын түлөө, Эсэгэ ороноо бүри хүсэтэй, һүр жабхалантай болгон мандуулхын түлөө тэмсэл мүн.

Табанжэлэй түсэбөөр 1946—1947 онууд ба 1948 оной түрүүшын хахад жэл соо хэгдэхээр хараалагдаһан бүхы хүдэлмэринүүдые бүрин гүйсэдхэжэ, 1948 ондо болохо манай республикын 25 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө тэмсэл эмхидхэхэ еһотойбди.

Шэнэ Сталинска табанжэл хадаа манай тэмсэлэй, ажалай туг гээшэ, энэ туг доро жагсан, шэнэ илалтанууд тээшэ, урагшаа алхалая!

Партийна организацинуудай секретарьнуудай семинар болобо

Һаяхан Байкало-Кударын аймагай центртэ тус аймагай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар болобо. Энэ семинарта партийна активистнууд хабаадалсаба. Хамта дээрээ 45 хүн байлсабад.

«ВКП(б)-гэй устав ба коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд» гэһэн темээр партиин Обкомой эмхидхэлэй инструкторска таһагые даагша нүхэр А. У. Модогоевой лекциие угаа һонирхолтойгоор шагнабад.

Энэ лекци хадаа аймагай партийна организацинуудаар коммунистнуудые ямараар хүмүүжүүлжэ байһан тушаа асуудалтай холбогдуулагдан хэгдэһэн байгаа.

Ц. Дондуков.

Колхозуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар

Һаяхан Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар үнгэрбэ.

Энэ семинарта 23 секретарьнууд таряа хуряалгын үедэ өмхидхэлэй ниитын ба партийна хүдэлмэриие хайшан гэжэ һайнаар ябуулха байнаб,—гэһэн ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Новолодцкий, ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Дубровский гэгшэдэй элидхэл шагнаһан байна.

ВКП(б)-гэй ОБКОМДО

hү тушаалгын түсэбые дүүргэхэ ябадал хангаха талаар ВКП(б)-гэй Ториин айкомой хүдэлмэри тухай

ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол табанжэлэй гүрэнэй фонддо оруулха тулада малай тоhо үйлэдбэрилгэ ба 1946 ондо hү бэлэдхэхэ тухай ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1946 оной мартын 19-нэй тогтоол, мүн энээнтэй зохилдуулан БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой гаргаhан тогтоол Ториин аймагта тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Гүрэндэ тоhо тушааха жэлэй түсэб тус аймаг байгша оной августын 1-эй мэдээгээр миил 33 процент, гүрэнэй тоодо колхозууд—39,5 процент, бэшэ буса тушаагшад—14.2 процент дүүргэhэн байха юм. Июлиин гурбадахи декада соо жэлэйн түсэбтэ миил 4,4 процент ургалуулhан байба.

Аймагай колхозуудаар hү haалгые эршэлүүлхэ, малые түхэреэн сүүдхэ ба адуулха хүдэлмэринүүд эмхидхэгдээгүй, оройдоо 4 колхозуудай үдэр үдэртөө 3 дахин haагдадаг байха юм. ВКП(б)-гэй Обком ба республикын Министрнүүдэй Соведэй тээ нэгэнтэ бэшэ заабари үггэhэн байhашье, ВКП(б)-гэй Ториин айком ба аймгүйсэдком гүрэнэй энэ шухала даалгабарииие дүүргэхэ талаар ажалайнгаа гээгдэлые усадхаха хэмжээнүүдые абаагүй, гүрэндэ hү тушаалгые haатуулха элдэб ушаралнуудые барижа гүрэндэ эсэргүү ябадал гаргаhан зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй шанга тэмсэл хэгээгүй байна. ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдком зарим колхозуудай («Красный Восток», «Авангард» ба бусад) hү урижэ байhан баримтануудые хэрэгсээдэггүй байха юм. Августын 1-эй мэдээгээр гүрэндэ hү тушааха болоhон аймагай 1531 колхозчигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшадай үрхэтэнэй 469 үрхэтэн hү тушаажа эхилhэн байба.

Аймагай организацинуудай олонии хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, сомсоведүүдэй ба колхозуудай түрүүлэгшэнэр hү тушаалгые ударидан зохёохитэй эмхидхэгшэд болоогүй байхаhаа гадна, өөhэдөө гүрэнэйгөө урдахи уялгые дүүргэнэгүй.

Бэлэдхэлэй министерствын аймагай түлөөлэгшэ нүхэр Ильин налог түлэхэ жаяг заршамые зорюутаар хазагайруулагшадтай тэмсэхэ хэмжээнүүдые абаагүй байхаhаа гадна, өөрөө hаамхай үнеэтэй байhан аад, гүрэндэ hү тушаагшадай тоодо ороогүй байба.

ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол hү ба тоhо бэлэдхэлые гүйсэдхэхэ талаар шанга хэмжээ абаагүй, бэлэдхэлэй организацинуудhаа эрилтэ хээгүй, колхознигууд ба бусад нюурнуудай зүгhөө hү тушааха тухай хуулиие хазагайруулhан баримтануудта хэмжээ абаагүй гэжэ ВКП(б)-гэй Ториин айкомдо зааhан байна. Мүн ВКП(б)-гэй Обкомой бюро hү, тоhо тушааха гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилhэнэйнь ба хуулиие хазагайруулагшадта нюур сахижа хандаhанайнь түлөө ВКП(б)-гэй Ториин айкомой нэгэдэхи секретарь Г. Н. Ивановта выговор соносхоод, колхоз ба hү тушаагшад бүхэнэй түрэнтэйгөө саг соонь тоосохо ябадал хангаха эрид хэмжээнүүдые абахыень тэрэнhээ эрилтэ хэбэ.

Тэрэшэлэн ВКП(б)-гэй Обкомой бюро гүрэндэ hү тушаалгын ябадал хангаагүй, hү уриhэн баримтануудта нюур сахижа хандаhан, налог түлэхэ жаяг заршамые зорюутаар хазагайруулагшадтай тэмсэхэ талаар хэмжээ абаагүй байhан бэлэдхэлэй министерствын Ториин аймагтахи түлөөлэгшэ нүхэр Ильиндэ шанга выговор соносхоод, хэрбээ август соо hү, тоhо тушаалгые үндэhөөрынь hайжаруулжа шадаагүй hаань, гэрэниие тон шанга зэмэдэ хабаадуулхаар уридшалан hануулба.

Мүн ВКП(б)-гэй Обкомой бюро 1946 оной августын 7-до гаргаhан тогтоолоороо, ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдком ба бэлэдхэлэй министерствын Ториин аймагтахи түлөөлэгшэhөө гүрэндэ hү, тоhо тушаалгые колхоз, тэрэшэлэн үрхэтэн бүхэнөөр дүүргүүлхэ ябадал хангаха эрилтэ хэжэ тэдэнэрые уялгалhан байна.

Түнхэнэй аймагай «Улаан Шанай» колхоз кирпиисын завод бариhан байна. Недондо жэлдэ энэ завод 30 мянган түхэригэй олзо колхоздоо оруулаа. Энэ жэлдэ 30 мянган кирпиисэ эндэ галдагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кирпиисэ хэдэг бригадын бригадир И. Дергаусов хэгдэhэн кирпиисын шанарые шалгажа байна.

А. Поповой фото.

Ашаглалгада тушаахаар бэлэдхэжэ байна

Бичурын сахарна завод энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдахаар бэлэдхэгдэжэ байна. Шэнэ ургасын сахарна свекла болбосоруулжа, мүнөө жэлэй эсэстэ сахар үйлэдбэрилжэ эхилхэ юм. Мүнөө үедэ сахар үйлэдбэрилхэ машина түхеэрэлтэнүүд тодхогдожо эхилээ.

Тус заводой коллектив сахар шанаха томо тогоо ба мүн тэрээниие саашадань буйлуулха машинануудые августа hара соо тодхожо дүүргэхэ юм. Мүн элеваторай барилга ба тодхолго энэ hара соо дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлдэ ашаглалгада тушаагдаха Бичурын сахарай завод республикын колхозуудhаа сахарна свекла абажа, энэ жэлэй эсэстэ нилээд ехэ хэмжээгээр сахар үйлэдбэрилхэ болоно.

Шэнэ клуб

Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой центр болохо Үлзытэ гэжэ тосхондо 80 хүнэй hууха hууритай клубай барилга эхиленхэй. Мүнөө энэ клубта hандалинуудые, стол ба стулнуудые бэлэдхээ. Мүн хоёр гармони, олон пластинкануудтай патефон, портредүүд ба бусад хэрэгтэй зүйлнүүд абтанхай. Клубай барилга энэ оной сентябриин нэгэндэ дүүргэгдэхээр хараалагдана.

В. БАЙБОРОДИН.

hанаа амар директор

Ториин аймагай Заготживсырьегой конторо (директорынь нүхэр А. Г. Перетолчин) ангуушадые ба колхознигуудые эд бараа болон бусад зүйлөөр тон муугаар хангана. Жэшээлхэдэ, колхозуудай ба колхознигуудай тушааhан арhа ба ноохондо эд бараанай зүйлые оройдоо үгэнэгүй. Мүн лэ агнуури дээрэ шалгарhан эрхим ангуушад нилээд олон шоно ба бусад арьятанай үнэтэ арhануудые тушаагаад, тэрээнэйгээ түлөө эд бараа абаагүй байна.

Тус конторын директор нүхэр Перетолчин гэгшэ энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ, ударидахынгаа оронда харин „hаяын үдэрнүүдтэ эд бараан абтаха юм" гэжэ hуудаг заншалтай. Теэд мүнөөдэр хүртэр колхозууд ба колхознигууд, мүн ангуушад Заготживосырьегой конторын зүгhөө юушье абаагүй байhаар.

Бурят-Монголой республикын Заготживсырьегой конторын хүтэлбэрилэгшэд Ториин аймагай конторын хүдэлмэриие шалгажа, колхознигууд ба ангуушадта үгтэхэ эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые hаяын үдэрнүүдтэ үгүүлхэнь шухала.

Д. Цыдыпов.

Ангуудые амидыгаар барина

hаяхан Яруунын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой член К. Куликов шонын хоёр бишиихан гүлгэдые барижа, тэндэхи ан үсхэбэрилгын газарта тушааhан байна. Нёдондо нүхэр Куликов хоёр инзага ба нэгэ үнэгэ амидыгаар барижа мүн лэ тэндэ тушааhан юм.

Үтэлhэн колхознигой үнэн тангариг

...рёод жэлэй саада тээ үбшэлжэ ...харахагүй болоhон үбгэн Базар ...иков гэгшэ Яруунын аймагай ...ь социализма» колхозой эрхим ...новецуудай нэгэниинь юм. Энэ ...дайн сэрэгэй шэрүүн хатуу ...нүүдтэ шадаха зэргынгээ ажал ...мэри хэжэ колхоздоо нилээд ...туhа хүргэhэн байна. Жэл бүхэн ...дээрэхи нүхэр үбhэ хуряалгада ...дадалсан; 250—300 центнер эрхим шанартай үбhэ бэлэдхэжэ колхоздоо тушаадаг байна.

...эрэшэлэн энэ жэлэй үбhэ хуряал... урдынхи мэтэ эдибхитэйгээр хабаадалсажа байhан нүхэр Цыбиков колхоздоо 300 центнер эрхим шанартай үбhэ тушааха уялга абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна. Мүнөө нүхэр Цыбиков 130 центнер үбhэ сабшажа абанхай.

Үтэлhэн колхознигой үнэн сэхэ ажалые хүндэтэйгөөр сэгнэдэг тус колхозой правлени нүхэр Цыбиковтэ хэдэн удаа шан үгэhэн байха юм. Гадна, hаяхан нүхэр Цыбиков «1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хэhэн шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдаhан байна.

Ц. ИТЫГИЛОВ.

СЭЛЭНГЭДЭ КУЛЬТУРНО-ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЯБУУЛАГДАНАГҮЙ

Сэлэнгын аймагай олонхи партийна, комсомольско организацинуудай болон колхозуудай правлениин зүгhөө клуб ба уншалгын байшангуудта гүйсэд анхаралаа табидаггүй дээрэhээ олонхи колхозуудаар культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри огто орхигдошоhон байна. Жэшээлхэдэ, Ноёхоной (избач нүхэр Дашипылов), Селендумын (избач нүхэр Кандаков), Загастайн сомонуудай (избач нүхэр Амаголонова) клубууд ба уншалгын байшангууд культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие колхознигуудайнгаа дунда тон хангалтагүйгөөр ябуулна. Эдэ сомонуудай колхозуудай клубууд болон уншалгын байшангууд суургатай байдаг болоhоор үни болоо.

Гадна, Доодо-Бүхэнэй сомондо мүнөөшье хүртэр избач олдоогүй байхань мүн гайхалтай. Тэрэшэлэн аймаг соо 7 колхозууд клубгүй байна. Сэлэнгын МТС-эй клуб тон тулюур байдалтай юм. Зосоонь 3—4 hандалиhаа бэшэ ондоо юушье байхагүй юм. Нэгэшье лозунг, портрет, журнал, газетэ, уншаха номшье байхагүй. Дээрэ дурсагдаhан сомонуудай колхозуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха түсэбшье байхагүй. Колхознигуудай культурна эрилтые хангахын түлөө анхаралшье табигданагүй.

Сэлэнгын аймагай центртэхи социалистическэ культурын байшан болбол арад зоной дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха центр гэhэн нэрээ үни холын алданхай. Тэрээндэ заhабари мүнөө хүртэр хэгдээгүй, ерэхэ үбэлдэ ямарханшье бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаагүй. Нэгэшье сусал түлеэн бэлдэгдээгүй байна.

Аймаг соохи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай олонхинь мүнөөшье хүртэр хүдэлмэрилэгшэдөөр хангагдаагүй байна.

Тиихэдэ, аймагай культурно-гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр Улаханова гэгшэ райком намда хүдэлмэрилэгшэдые оложо үгэхэ юм гэжэ hанаа амар hуудаг юм. Мүн командировкоор шье ябахадаа өөрынгөө гол сэхэ ажалда hанаалаа табихагүй, харин намайе райком ондоо хэрэгээр эльгэбэ гэжэ шангархадаг ушарнууд бии. Аймагай библиотекэдэ дунда hургуулитай хүн хэрэгтэй гэжэ нүхэр Улаханова шэмарлажа байhаар мүнөөшье хүртэр библиотекарьгүй, харин айкомдо найдаад лэ байдаг. Гадна, энэ таhагай инспектор нүхэр Осодоев гэгшэ үни холоhоо хойшо өөрынгөө эмхи зургаануудта туhаламжа үзүүлхын ба ажалыень шалгажа үзэхын тула нэгэшье командировкодо гарахагүй, харин аймагай центртэ часы хараад лэ hуужа байдаг. Энэ хүдэлмэридэ дадалгүй залуу хүдэлмэришэ хүн байhаншье hаа, идейно-теоретическэ бэлэдхэлэйнгээ хэмжээе дээшэлүүлхын тула оролдодоггүй миин hуудаг юм.

Аймаг соохи культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин муу ябажа байhанниень мэдэжэ байжа, тэрэниие hайжаруулан табихын тула аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр П. Халтановай культурно-гэгээрэлэй таhагта ямаршье заабари үгэдэггүй байдагынь гайхалтай.

Лубсан РИНЧИНО.

Колхозно-совхозно театрын артистнууд Түнхэн гараба

Республиканска колхозно-совхозно театрын 12 артистнуудhаа бүридэhэн бригада БМАССР-эй габьяата артист Вампиловай хүтэлбэри доро Түнхэнэй аймаг августын 8-да гараба.

Тус бригадын артистнууд сентябриин 10 хүртэр үбhэ ба таряа хуряалгын үедэ аймагай колхозуудаар бултандань шахуу ябажа, үбhэ ба таряа хуряалга дээрэ хүдэлмэрилжэ байhан колхознигууд ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда тон hонирхолтой зүжэг наада, танца харуулха ба арадай дуунуудые дуулажа үгэхэ байнад.

Тэдэнэй программада:

„Хоёрой гэмтэ ябадал" гэжэ пьесэ, кукольна зүжэг наадан, ород ба бурят арадай танца болон дуунууд, мүн СССР-эй бусад арадуудай дуунууд ороно. Эдэ дуунуудые РСФСР-эй габьяата артист Таров дуулаха юм.

hүүлээрнь театрын артистнар Ахын аймагта ошохо гэhэн маршрутдтай байна.

Ж. ТУГУТОВ.

Модошодой амжалтанууд

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг ба 100 мянган түхэригэй шан манай республикын ой модоной ажаүйлэдбэриинхидтэ барюулhандань харюу болгон Байкальска леспромхозой коллектив (директорынь нүхэр Петухов, техноругынь нүхэр Бухальцев) үнгэрhэн июль hарын туршада шэнэ уялгануудые абаба. Байгал шадарай ажаүйлэдбэриин ба хүдөө ажахын hалбаринуудта зорюулагдаhан хэрэгсэлэй модон июль hара соо ямаршье haадгүйгөөр урадхуулагдажа байна. Урадхуулагшад 9 мянган кубометр модо урадхуулха уялга абаhан аад, мүнөө 9400 кубометр урадхуулжа, уялгаа үлүүлэн дүүргэбэ.

Тус коллективэй эрхим стахановецууд модо холбогшод ба тээгшэд нүхэд Сорбонов даалгабаряа 342 процент, Эрдынеев 305 процент гүйсэдхэжэ, үндэр ехэ ажалай бүтээсын үльгэр жэшээ харуулан ябана.

Модо урадхуулгын ба шэрэлгын хүдэлмэриин түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө Бурмонголлес трестын зүгhөө дээрэхи коллективтэ трос, модо холбохо мушхамал олhон, скоба, гэнжэ гэхэ мэтые үгэхэнь шухала байна.

К. СКВОРЦОВ.

hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлые жэшээтэ hайнаар дүүргэхэ

...45–1946 онуудай hуралсалай ...ай дүн хадаа манай республи... hургуулинуудай хангалтагүй ...хүдэлмэрилhэниие харуулна. ...рhэн hуралсалай жэлдэ бү... hурагшадай миил 67 про... ...нь hуража байhан классуу... дүүргэжэ гараhан ба дээдэ ...суудта оруулагдаhан юм. Энэ ... дээрэ хэлэгдэhэниие гүйсэд ...ажа үгэнэ гээшэ. Манай hур...улинуудай хангалтагүйгөөр хү...мэрилhэнэй гол шалтагаануудай ...ниинь гэхэдэ, үнгэрэгшэ hуралсалай жэлые тон муу бэлэд...хэлгээр эхилhэн ябадал болоно. hургуулинуудай гэр байрын ...аар заhагдаhан ба түлеэ зал...ай дутамаг дээрэhээ нилээд ... hургуулинуудай гэр байрань ...гүйтэн байдаг байгаа.

...имэhээ багшанар ба hураг...шад болбол хэшээлдээ дэгэл...эр hуудаг, түлеэгүйдэжэ hур...гуулинуудынь хэдэн хоногто хаагдаг, hурагшанарай зүгhөө hур...алха орхиhон ушарнууд үсөөн ... hургуулинуудта үзэгдэдэг ...бaйhан юм. Эдэ бүхы хадаа hур...гуулинуудай hуралсал-хүмүү...жүүлгын хүдэлмэриин шанарые ... доошолуулhан байна.

Шэнэ hуралсалай жэлдэ жэшээтэ hайнаар бэлэдхэл хэлгэ хадаа ...бүхы арадай хэрэг болохо ёhо... Юуб гэхэдэ, манай хүүгэдые коммунистическэ ёhоор хүмүү...жүүлгэ хадаа гансахан hургуулинуудай гэгээрэлэй органуудай хэрэг бэшэ, харин бүхы советскэ олониитын арюун хэрэг болоно.

Тиимэhээ манай Советскэ Союзай хэдэн олон республиканууд ба областьнууд дотор hургуулинуудаа hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ үргэн ниитэ колхознигууд—түрэлхидэй болон эмхи зургаанууд, предприятинууд, колхозууд ба совхозуудай зүгhөө халуун туhаламжа үзүүлжэ байhан үнэтэ үүсхэл дэлгэрhэн байна. Воскресник эмхидхэхэ гэхэ зэргээр hургуулинуудай гэр байра ба мебель заhабарилдаг болон түлеэ залhыень бэлэдхэхэ, шэрэхэ ябадал эмхидхэдэг байха юм.

Энэ үнэтэ үүсхэлые халан абажа байhан аймагууд ба колхозууд манай республика соошье үсөөн бэшэ. Тиигэбэшье энэ үнэтэ үүсхэл бүгэдын хэрэг боложо шадаагүй байхань гэмшэлтэй байха юм. Республикын hургуулинуудые hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэ хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Энээн тушаа ВКП(б)-гэй Обкомой бюро өөрынгөө 1946 оной июлиин 25-ай үдэрэй тогтоол соо сэхэ тэмдэглэhэн байха юм.

Ерэхэ үбэл hургуулинуудые түлишөөр гүйсэд хангахын тула республика дотор 117.260 кубометр түлеэн, 2.890 тонно шулуу нүүрhэн бэлэдхэгдэхэ байhан аад, hүүлэй мэдээгээр 91050 кубометр түлеэн, 1. 370 тонно нүүрhэн бэлэдхэгдэhэн гэхэ гү, али түлишэ бэлэдхэлгын түсэб 76,9 процент гүйсэдхэгдэбэ. Бүхы түлишын 50 процентнь 1946 оной августын 15 хүртэр hургуулинуудта шэрэжэ асарагдаад байха ёhотой аад, мүнөө зүбхэн 24.203 кубометр түлеэн шэрэгдэhэн гү, али шэрэлгын түсэб 20 процент гүйсэдхэгдэбэ.

Энэ оной августын 15 хүртэр 55 hургуулиин гэр байра ехэ заhабарида, 486 байшангууд ба hурагшадай 63 хамтын байрануудта юрын жэжэ заhабари хэгдэжэ дүүргэгдэхэ ёhотой байгаа. Зүгөөр, мүнөө hургуулиин 6 байшан ехэ заhабарида орожо дүүргэгдэhэн, 47 байшангай заhабари эхилhэн ба нэгэ байшангай заhабари огто эхилээгүй байха юм. 450 hургуулиин гэр байрада юрын жэжэ заhабари эхилжэ, 190-ниинь дүүргэгдээ, 36 hургуулиин гэр байрын заhабари огто эхилээгүй байна. hурагшанарай 37 хамтын байрын заhабари эхилжэ, 7-ниинь дүүргэгдэhэн ба 26 байрынь заhабари эхилэгдээгүй.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталhан түсэбэй ёhоор hургуулиин hурагшадые гутал хубсаhаар хангахын тула 17. 600 паар гутал, 15.800 гадар хубсаhа республикын колхозууд бэлэдхэхэ ёhотой байгаа. Гэбэшье, гутал хубсаhа оёлго республика дотор таhалдуулагдахын аюулда хүргэгдэжэ байна. Хориин аймаг 500 комплект гутал хубсаhа бэлэдхэхэ байhан аад, зүбхэн 160 комплект, Иволгын аймаг 759 комплект гутал хубсаhа оёхын оронда, 250 комплект бэлэдхэhэн байха юм. Бусад аймагуудта энэ талаар баhал мүртэй хүдэлмэри хэгдээгүй байна.

Нютагай ажаүйлэдбэри ба олзобориин кооперацинууд hургуулиин hуралсалай ба бэшэгэй хэрэгсэлнүүдые хангалтагүйгөөр бэлэдхэжэ байха юм. Мүн бурят hургуулинуудта үзэхэ ном дэбтэр хэблэн гаргалга тон хангалтагүй.

Августын 25 хүртэр республикын бүхы hургуулинууд багшанарай кадраар хангагдаhан байха ёhотой аад, мүнөө 233 hургагшанар дутуу байха юм. Тиин гэhээ манай республика дотор хэдэн олон hургагшанар ондоо хүдэлмэридэ ажаллажа байхадань, тэдэниие hургагшынь хүдэлмэридэ бусааха хэмжээ аймгүйсэдкомой ба гэгээрэлэй министерствын зүгhөө абтанагүй. hургагшанарые эльгээжэ байха гэhэн hаналнууд аймаг бүхэндэ байна.

Мүн манай республика соо hуралсалай шэнэ жэлдэ муу бэшээр бэлэдхэжэ байhан аймагууд бии. Жэшээлхэдэ, Хориин (гэгээрэлэйнь таhагые даагша нүхэр Далбаев) 4.500 кубометр түлеэ бэлэдхэжэ, түсэбөө 100 процент дүүргэhэн ба 1.990 кубометр түлеэ hургуулидаа шэрэжэ асарhан байна. Баргажанай аймаг (гэгээрэлэйнь таhагые даагша нүхэр Винокур) 4.000 кубометр түлеэ бэлдэхэ түсэбтэй аад, 6.080 кубометр бэлэдхэhэн ба 1.245 кубометр түлеэ hургуулинуудтаа шэрэжэ асарhан байна. Мүн Иволгын, Сэлэнгын аймагууд түлеэ бэлэдхэлгээ дүүргээ. Эдэ аймагууд мүнөө түлеэ шэрэлгээ үргэлжэлжэ байха юм. Мүн hургуулинуудай байшан, hурагшадай хамтын байра ба мебель заhабарилгые гол түлэб дүүргэбэ. Эдэ аймагуудта hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэдэ олониитэ үргэнөөр хабаадуулагдаhан байгаа.

Тиихэтэй хамта республикын олонхи аймагуудта hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэ тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Баунтын аймаг (гэгээрэлэйнь таhагые даагша нүхэр Майков) 4.500 кубометр түлеэ бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 3.200 хубометр бэлэдхэhэн ба 1.800 кубометр шэрэhэн байна. Мүн нэгэ дунда hургуулиингаа ехэ заhабари, 7 hургуулиин юрэнхы жэжэ заhабари ба hурагшадай 7 хамтын байрын заhабари мүнөө хүртэр эхилээгүй hуунад. Байкало-Кударын аймаг (гэгээрэлэйнь таhагые даагша нүхэр Егорова) 2.950 кубометр түлеэ бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 1.987 кубометр бэлэдхэhэн ба зүбхэн 250 кубометрыень шэрэhэн байна. Мүн 2 hургуулиин ба нэгэ хамтын байрын юрэнхы жэжэ заhабариие огто эхилээдүй. Кударын аймаг (гэгээрэлэйнь таhагые даагша нүхэр Шишмарев) 4.000 кубометр түлеэ бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 2.852 кубометр бэлэдхэhэн ба 289 кубометр шэрэhэн байна. Мүн hурагшадай 1 хамтын байрын заhабари эхилээгүй. Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Кяхтын, Тарбагатайн ба бусад аймагуудта мүн лэ иимэр муу байдалтай байха юм. Эдэ аймагуудта гутал хубсаhа оелгын талаар юушье хэгдээгүй, үнэндөө таhалдуулагдажа байна гээшэ. Дурсагдаhан аймагуудай гүйсэдкомууд hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа тон багаар табидаг байна. Гадна, энэ хэрэгтэ арад зониие тон hулаар хабаадуулhан байха юм.

hургуулиин наhанай хүүгэдэй түрүүшын бүридхэлгэ болоходо 10.987 долоо наhатай, 1217 найма наhатай хүүгэд элирүүлэгдэhэн байна. Зүгөөр хоёрдохи эсэслэлгын бүридхэл августын 15 хүртэр дүүргэгдэхэ ёhотой аад, мүнөө тон hулаар ябуулагдажа байха юм.

hурагшадые халуун хоолоор хангаха ябадалай тон ехэ удхашанартай байбашье, колхозууд ба кооперативна организацинуудай зүгhөө энэ асуудалда тон бага анхарал хандуулна.

Мүнөө hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ хүртэр тоотой үдэрнүүд үлэбэ. Тиимэhээ hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэдэ олониитые үргэнөөр хабаадуулжа, бүхы дутуу дундануудаа усадхаха гээшэ hургуулинуудай hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид hайжаруулжа, манай хүүгэдые коммунистическэ ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгые хангалсана.

Тиимэhээ hуралсалай шэнэ жэлдэ эрхимээр бэлэдхэлгэ гээшэ бүхы партийно-комсомольско организацинуудай, советскэ ба арадай гэгээрэлэй органуудай, ажахын эмхи зургаанууд ба бүхы олониитын нангин зорилго болоно.

Г. Данзанов.

Парижска амгалан тайбанай конференци дээр

Августын 9-эй углөөнэй пленарна заседани

ПАРИЖ, августын 9. (ТАСС-эй усхай корр.). Конференциин мүнөөдэрэй углөөнэй заседани дээрэ процедурын дүрим заабарие хаража үзэлгэ үргэлжэлбэ. Тон түрүүн украинска делегациин хүтэлбэрилэгшэ Мануильский үгэ хэлэбэ.

Мануильскиин үгэ

— Бидэнэр онсо шухала хэрэгые—амгалан тайбан байдал байгуулхын хэрэгые шиидхэхын тула эндэ суглараад байнабди,—гэжэ Мануильский хэлэбэ.—Манай ниитын хэрэгэй амжалта болбол өөрынгөө hанамжые, өөрынгөө ороной позицие комиссинуудташье, мүн Конференциин пленарна заседанинуудташье хамгаалха эрхэ делегаци бүхэндэ олгохые эринэ. Иимэ арга боломжые олонхиин дуугаар абтаhан шиидхэбэритэй таараагүй байhан делегацида олгоходо болоно гэhэн Великобританиин түрүүшын делегадай дурадхал хадаа арсалдаан хэлсээ хэхын аюулта арга болоно гэжэ украинска делегаци тоолоно. Иимэ ябадал болбол сүлөөтэ арсалдаан хэлсээн бэшэ, харин өөрынгөө hанамжые бусад делегацинуудта баадхаха гэhэн hэдэлгэ болоно. Тиимэhээ энэ hэдэлгэ ямаршье амжалта олохогүй, харин Конференциин хүдэлмэрие бэрхэшээлтэ болгохо байна.

Конференциин баталжа гаргаха амгалан тайбан байдалай үндэhэ hуури болбол Конференцидэ хабаадагшадай нэгэн hаналтай байhанаа харуулаал hаа бата бэхи байха юм гэжэ hэжэглэгдэшэгүй,—гэжэ Мануильский үргэлжэлүүлбэ.—Зүгөөр хэрбээ олонхи делегацинуудые үсөөнхидынь зүрюусүүлэн табижа асуудалнуудые шиидхэбэл манай ниитын илалтын hүүлдэ энэ Конференциин тогтоохо гэжэ байhан амгалан тайбан байдалда ехэл олон hула газарнууд байха гээшэ.

Процедура тухай арсалдаа хэлсээ хэжэ байнабди гэhэн шэнгеэр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй абаhан шухалын шухала шиидхэбэринүүдэй нэгые зүб гээшэ гү гэжэ шүүмжэлхэ гэhэн hэдэлгэ Конференциин хүдэлмэринүүдэй эхилхэhээ хойшо гараба гэжэ украинска делегаци тэмдэглэнэ. Энэ шиидхэбэри болбол гол асуудалнууд тушаа Конференциин hанамжые харуулхын тула гурбанай хоёр тухай олонхиин дуун хэрэгтэй гэжэ хараалhан байгаа.

Процедурна Комиссиин олонхёор абтаhан шиидхэбэри болбол 51 нацие нэгэдхэhэн Сан-Францисска Конференци дээрэ абтаhан процедура ба Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэридэ эрид зүрюу байна гэжэ Мануильский тэмдэглэнэ. Бата бэхи амгалан байдалые ба аюулгүй байдалые хангахын тула энэ шухала асуудалаар Министрнүүдэй Соведэй абаhан шиидхэбэрие юунлэ эбдэхэ хэрэгтэй болооб? Сан-Францисска Конференциин шиидхэбэрие юунлэ хажуу гэшэнь зайлуулха хэрэгтэй болооб?—гэжэ Мануильский асууба. 51 нациар абтаhан шиидхэбэридэ эрид зүрюу болохо 11 гү, али 14 дуугаар шиидхэбэри гаргаха гэhэн процедурна комиссиин тогтоол ехэл гайхалтай гээшэ. Процедурна шэнж-тэй бусад бүхы асуудалнуудаар Сан-Францисскын процедура тушаа дүрим заабарие хэрэглэхые процедурна Комиссиин түрүүлэгшэ Спаак гэгшын голосовааниин hүүлээр углөөдэрынь дурадхаhан ябадал үшөөл ехэ гайхалтай болоно.

Бүхы оронуудай олониитын hанал хадаа энэ шиидхэбэриин ушар шалтагаанилие ойлгожо шадахагүй гэжэ Мануильский хэлэбэ. Процедурна комиссиин олонхиин дуугаар абтаhан шиидхэбэриин үндэhэ hууринь принципиальна шэнжэтэй бодол бэшэ, харин Конференциин нэгэ хубиин дура хүсэлые нүгөө хубидань баадхаха арга-боломжо олгохо гэhэн hаналтай дуу угалгые тоо ложо үзэhэн ябадал болоно гэжэ тон лэ эли байна.

Дүрбэн Министрнүүдээр баталан абтаhан хэлсээнүүдые эдэ хэлсээнүүдэй түлөө дуугаа үгэhэн Министрнүүдэй оронуудай делегацинууд дахин хаража үзэhэн ябадал мүн лэ таарамжагүй болоно гэжэ украинска делегаци тоолоно. Баталжа абаhан шиидхэбэринүүдтэ ба өөрынгөө үгэдэ иимэ янзаар хандаха ябадал гээшэ энэ Конференци дээрэшье, мүн удаа тээнь эндэ абтаhан хэлсээнүүд ба договорнуудые шалган шүүмжэлхын hэдэлгэ гаргаха тиимэл эли тодо жэшээнь болохо үгэхэ байна.

Конференци дээрэ дуугаа үгэхэ дүрим заабари тухай Министрнүүдэй Соведэй дурадхаhан түрүүшын дурадхалые баталан абахые украинска делегаци эринэ гэжэ Мануильский эсэстээ мэдүүлбэ.

Бирнсын үгэ

Саашадаа Бирнс (США) үгэ хэлэбэ.

Конференци дээрэ дуугаа үгэхын дүрим заабари тухай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй абаhан шиидхэбэрие хамгаалжа байhан делегадуудай позицие шүүмжэлжэ. Бирнс болбол гурбанай хоёр тухай дуунуудые абаагүй дурадхалнуудые Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэдэ эдэ делегадууд хадаа арсаа гэhэн мэтээр хэлэбэ.

Иигэжэ хэлэhэн ушар хадаа заседани дээрэ байгшадые ехээр гайхуулба, юундэб гэхэдэ, амгалан тайбанай Конференци дээрэ байhан делегадуудhаа нэгэнииншье гурбанай хоёр тухай дуунуудые олоогүй дурадхалнуудые Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дахин табиха тухай гүрэн бүхэнэй түлөөлэгшэдэй хуулита эрхэдэ эсэргүү үгэ хэлээгүй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Иимэ дурадхалнууд Конференци дээрэ hайшаалта дурадхалнууд болгогдон миин лэ табигдаха ёhотой гү, али эдэ дурадхалнуудые зарим нэгэн бүлэг гүрэнүүд гү, али мүн гансашье гүрэн Министрнүүдэй Соведтэ үгэхэ ёhотой гү гэжэ үгэ хэлэгдэhэн байгаа.

Киселевой үгэ

Һайшаалта дурадхалнууд болбол юрын олонхиин дуугаар абтажа болоно гэжэ зааhан процедура тушаа комиссиин шиидхэбэриин хубиие Белорусска делегаци зүбшөөрэхэгүй байна гэжэ Белоруссиин делегацие хүтэлэгшэ Киселев мэдүүлбэ. Процедурна комиссиин заседанинууд дээрэ, мүн пленум дээрэ үгэ хэлэhэн зарим нэгэн делегадуудай үгэ болбол амгалан тайбанай Конференцидэ хабаадагшадай заримань зүбшэн хэлсэгдэhэн ба нэгэн hаналаар абтаhан шиидхэбэринүүдые туйлаха гэhэн үнэн сэльхэлтэ хүсэл ба дуратай бэшэ байна гэжэ тоолохо үндэhэ hуури олгоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Дуу үгэлгын дүрим заабари тухай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые дэмжэгшэд юрын олонхиин дуугаар абтаhан дурадхалнуудые Министрнүүдэй Соведтэ дамжуулан үгэхэhөө арсана гэжэ Бирнсын мэдүүлhэнтэй дашарамдуулан, Киселев болбол энэ мэдүүлгэ үнэн байдалтай таарахагүй байна гэжэ hануулба. „ урбанай хоёр тухай олонхиин дууе хамгаалхатаа советскэ делегаци болбол гурбанай хоёр тухай голосуудые абаагүй дурадхалнуудые дэмжүүлhэн делегацинуудай hанамжанууд мүн лэ Министрнүүдэй Соведтэ хаража үзэгдэхэ ёhотой гэжэ дурадхал оруулаа hэн гэжэ би хэлэхэ ёhотойб,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.—Теэд энэ дурадхал английска ба американска делегацинуудай талаhаа ехээр хашагдаhан дээрэhээ абтаагүй hэн".

Зарим нэгэн делегацинууд нэгэн hаналаар ба гурбанай хоёр тухай диилэнхи олонхиин дуугаар шиидхэбэринүүдые абаха гэhэн принципые буруушаахадаа арсалдаа буляасалдаан ба зүбшөөрэлгүй ябадал гаргахын арга боломжо байгуулжа, бүхэдэлхэйн олониитын хараhаар байтар Амгалан тайбанай Конференциин нэрэ хүндые унагаана гээшэ гэжэ Киселев зааба. Энэ Конференцидэ ба амгалан байдалай хуби заяанда зарим нэгэн гүрэнүүдэй хүсэл зорилгые бусад гүрэнүүдтэ баадхахаhаа ондоо аюултай юумэ үгы гээшэ.

Бидэнэр үнэн зүб ба үни удаан үедэ амгалан тайбан байдал байгуулхын түлөө эндэ сугларhан байнабди гэжэ белорусска делегат хэлэбэ. Дайн сэрэгэй шэрүүн хатуу үдэрнүүдтэ нэгэн hаналтай байhандал адли бидэнэр дайнай hүүлдэхи амгалан тайбан байдалай асуудалнуудые шиидхэхэдээ нэгэн hаналтай байгаа hаа, энэ зорилгые туйлажа шадахабди. Эгээл имэhээ белорусска делегаци болбол процедурна комиссиин шиидхэбэрие дахин хараха тухай советскэ делегацие толгойлогшо Молотовой дурадхалые дэмжээд, амгалан тайбанай Конференциин hайшаалта дурадхалнууд гурбанай хоёр тухай олонхиин дуугаар абгаха тухай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэрие эгээл зүб гэжэ тоолоно.

Куб де Мюрвиллиин үгэ

Советскэ Союзай дэмжэгдэhэн дуу үгэлгын дүрим заабари тухай французска дурадхалые процедурна комисси абабагүй гэжэ өөрынгөө үгэдэ Франциин түлөөлэгшэ Кув де Мюрвилл hануулба. Энэ дурадхал юун байгааб гэхэдэ, гурбанай хоёр тухай дууе абаhан Конференциин hайшаалта дурадхалнууд Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулагдаха, гурбанай хоёр тухай дуу абаагүй аад, олонхи дуунуудые суглуулhан hайшаалта дурадхалнууд, тэдэ дурадхалнуудые табиhан гүрэнүүдэй гуйлтаар, Министрнүүдэй Соведтэ дамжуулан үгтэхэ болоно.

Французска дурадхалые абангүйгөөр зайлуулжа, юрэнхы олонхиин дууе абаhан тогтоомжонуудые hайшаалта дурадхал болгон Министрнүүдэй Соведтэ Конференцеэр дамжуулан үгэхые хараалhан Британска заhабарие абаха гэhэнэй ушар шалтагаануудые ойлгоногүйб гэжэ французска түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Процедурын дүрим заабарие голосовалга

Конференци болбол комиссида болоhондол адли олонхиин дуугаар процедурна комиссяар абтаhан процедурын дүрим заабариин түлөө, хүлеэжэ байhандал адли, дуугаа үгэбэ. Һайшаалта дурадхалнуудые абаха дуу үгэлгын дүрим заабари тухай асуудалые Конференци дээрэ зүбшэн хэлсэhэнэй дүнгүүд болбол процедура тушаа комисси, удаань мүн Конференциин пленум, юрэнхы олонхиин дуун тухай шиидхэбэри абажа, ехэхэн алдуу хэбэ гэжэ харуулна. Энэ алдуу Конференци дээрэ абтаха шиидхэбэринүүдэй нэрэ хүндые муудхана, мүн Конференциин өөрынь нэрэ хүндые муудхана.

Иимэ алдуу гарахань гэжэ советскэ делегаци уридшалан хэлэhэн байгаа. Тэрэ хадаа энэ шиидхэбэри болбол буруу гээшэ гэжэ бусад делегацинуудые этигүүлхые оролдоhон байгаа. Теэд, тэрэнэй оролдолго ёhото аша үрэ үгөөгүй. Советскэ делегаци болбол Конференци дээрэ шиидхэбэринүүдые эгээл болохо нэгэн hаналаар абахын түлөө мүн саашадаашье тэмсэхэ байна. Энээнгүйгөөр hайн аша үрэ туйлагдахагүй ба Конференциин хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүрэхэгүй.

Конференци дээрэ бусад гүрэнүүдые уриха тухай процедурын дүрим заабариин гурбадахи бүлэгые голосовалха үедэ Югославиин делегат Пьяде Албание Конференцидэ уриха гэhэн дурадхал оруулба.

Мүнөө, Италитай баталагдаха эб найрамдалай договор тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ байхада, Албани болбол энэ договорто Югослави, Греци ба Францитай зэргэ бусад гүрэнhөө ехээр hонирхолтой байна, тэрэниие энэ зүбшэн хэлсэлгэhээ зайсуулжа болохогүй. Албанска арад Италитай баталагдаха эб найрамдалай договорто өөhэдынгөө hанал хүсэлые хамгаалха зорилготой байна. Иимэ дээрэhээ Югославска делегаци болбол Албание Конференцидэ зүбшэлсэхэ эрхэтэйгээр уриха шухала гэжэ тоолоно.

Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ Конференциин үдэшын заседани болтор хойшолуулагдаба.

Агустын 9-эй үдэшын пленарна заседани

СССР-эй делегациин мэдүүлгэ

ПАРИЖ, августын 9. (ТАСС-эй тусхай корр). Конференциин үдэшын пленарна заседани дээрэ Советскэ делегациин үмэнэhөө Вышинский үгэ хэлэжэ, Конференциин пленарна заседанинуудай хэлсэхэ зүйлнүүдые зохеохо гурим тухай асуудал табиhан байгаа. Мүнөө энэ хэрэгтэ гурим журамгүй байhан тухай анхарал хандуулба. Хэлсэхэ зүйлнүүдые хэнэйшье зохеоhониинь, хэзээшье ба яагаадшье зохеогдоhониинь мэдэгдэнэгүй. Жэшээнь, мүнөөнэй заседаниин хэлсэхэ зүйлнүүдые хаанаhаа хайшан гээд зохеогдоhониинь бүри мэдэгдэнэгүй.

Мүнөө эндэ хэлсэжэ байhан зүйл тухай дурсаха зуураа, Вышинский болбол зарим асуудалнууд нюуса тэмдэгтэйгээр табигдажа байhыень тэмдэглэбэ. Жэшээнь, дүрбэдэхи бүлэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «процедурын ба эмхидхэлэй дүрим заабарие хүсэндэнь оруулхын тула элдэб тогтоолнууд» гээд хэлэгдэнэ. Иихэдээ юун гэхэ hанаатай гээшэб? Энэнь юун гэhэн «элдэбын тогтоолнууд» байгаа юм? Тэдэнь айхабтар олон ба элдэб янзын байжа болохо, мүн гэнтэ табигдаха ба угаа шухала удхатай тула харагдажа үзэхэhөө түрүүн үни удаан саг соо шэнжэлэгдэн үзэгдэхэ ушартай болжо болохо. Хэрбээ хэлсэхэ зүйлнүүднай иимэ формотойгоор зохеогдожо байха болоо, hаань хэрбээ хэлсэхэ асуудалнуудай тиимэ шалтагүйгөөр Конференциин үзэмдэжэ табигдажа дурадхагдана болоо юм hаань, элидхэлшын өөрынгөө hанал бодолые тодорхойлон хэлэхэ саг хүртэр Конференци болбол юун тухай хэлсэгдэжэ байhыень мэдэхэгүй байна гээд боосолдожошье болохо байнабшуу.

Хэлсэхэ зүйлнүүдые Конференцидэ хабаадалсагшадта эгээн hүүлшын минута болоод байхада тараажа үгэhэн, тиихэ зуураа ород хэлэн гээшэ конференци дээрэ хүдэлмэреэ ябуулха хэлэн байгаашье hаань, хэлсэхэ зүйлнүүдэй ород оршуулгань хубаагдажа үгтөөгүй байhан ушар байдал болбол гурим журамгүй байhанай үльгэр жэшээ мүн гэжэ Вышинский тэмдэглэбэ.

Иимээр байжа болохогүй гэжэ Вышинский анхарал хандуулаад, нэгээр,—тус бүри заседаниин хэлсэхэ зүйлнүүд үлэмжэ тодо hонороор бэшэгдэхэ, хоероор,—Конференци хадаа заседанинуудай хэлсэхэ зүйлнүүдые зохеон бэлдэхэ хэрэгые гуримтай болгохо ёhотой гэhэн эрилтые советскэ делегациин үмэнэhөө табиhан байгаа.

Конференци дээрэ саг зуура түрүүлэгшэ байhан Бидо болбол советскэ делегациин табиhан асуудалнууд тушаа тайлбарилан хэлэбэ. Энээнhээ хойшо Конференциин документнууд ород хэлэн дээрэ хаhа саг соогоо үгтэжэ байха юм гэжэ найдуулhан байна.

Удаа тээнь конференци болбол хэлсэжэ байhан асуудалдаа ороhон байна. Югославска делегациин дурадхал тушаа иимэ шиидхэбэри абтаhан байгаа гэбэл:

«Урдань дайсан байhан гүрэнтэй хүршэ hууhан ямар нэгэн союзна гүрэнэй оруулhан дурадхалынь гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугааршье мүн юрын олонхиин дуугааршье, абтаагүй байшоо юм hаань, энэ союзна гүрэнэй правительство хадаа тус дурадхалые Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихаар сэхэ дамжуулан үгэхэ эрхэтэй байха».

Игали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндиие уриха тухай

Бүгэдын мэдэhээр, процедурна комисси болбол Итали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндиин түлөөлэгшэдые Конференци дээрэ ерүүлхээр уриха ба августын 10-hаа эхилхэ пленумэй заседанинууд дээрэ тэдэнэр өөhэдынгөө хүсэлэнгүүдые табиха тухай бүлэгые процедурын дүрим заабари соо оруулхаар hайшаан дурадхаhан байгаа. Процедурна комисси болбол урдань дайсан байhан оронуудай түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэхэмнай шухала гээд байгаа юм hаань, тэдэнэй үгые шагнахын тула шухала хэмжээ абаха аргые комиссида олгохо ёhотой hэн гэжэ Конференцидэ hайшаан дурадхаhан байгаа.

Советскэ делегациин үмэнэhөө Вышинский болбол дээрэ дусагдаhан дурадхалай ёhоор, эдэ түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэхыень углөөдэрhөө эхилжэ пленумэй шагнаха ёhотой болоод байhан хадань, тэдэниие конференци дээрэ урижа ерүүлхэ ба үгэ үгтэхэ гуримые тодорхойлон олохо тухай дурадхаба.

Удаа тээнь Бирнстэ (США) үгэ үгтэжэ, тэрэ хадаа урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдые Потсдамска шиидхэбэринүүд соо нэрлэгдэhэн тэрэ гуримаар гэбэл: Итали, Румыни, Болгари, Венгри, Финлянди гэхэ мэтээр шагнабал hайн байха hэн гэжэ хэлэбэ.

Урдань дайсан байhан оронуудай түлөөлэгшэдэй Конференциин пленум дээрэ үгэ хэлэхэ тушаа Бирнсын дурадхаhан ээлжээнэй гуримые Советскэ делегаци зүбшөөхэ байна гэжэ Вышинский мэдүүлбэ. Эдэ оронуудай түлөөлэгшэдые амгалан тайбанай конференци дээрэ уриха гээшэ айхабтар шухала ушар мүн, юундэб гэхэдэ энээнэй урда тээ тиимэ ушар гэжэ байгаагүй юм hэн; Версальдашье диилдэгшэдтэй хэншье хөөрэлдөөгүй hэн гэжэ Вышинский тэмдэглэбэ. Итали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндиин делегадууд Амгалан тайбанай Конференци дээрэ миил нэгэ дахин үгэ хэлэхэ байhан хадань, тэдэнэй өөhэдынгөө hанал бодолые сүлөөтэйгөөр ба дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ арга олгохо боло[...] рин хэлэхэ сагыень хи[...] ажалаа хохидуулhанай х[...] гэжэ хэлэhэн байна.

Чехословаки ба Югослави[...] легадууд хадаа урдань дайса[...] hан оронууд Конференци [...] союзна державануудта оро[...] булюу ехэ эрхэтэй байхагүй [...] эрилтэ табяад, эдэ оронуудай [...] лөөлэгшэдэй үгэ хэлэхэ ябадал [...] найрамдалай договорнуудай [...] нүүдэй хэмhээ хэтэрүүлэн га[...] гүй гэжэ дурадхаhан байна.

Урдань дайсан байhан орон[...] түлөөлэгшэдэй хэлэхэ үгыень [...] удаан болгонгүй эхилхын [...] Конференциин пленарна засе[...] нууд дээрэ тэдэнэй үгэ хэлэх[...] хай асуудалые тодорхойлон [...] хыень Конференциин секретар[...] даалгаха гэжэ шиидхэгдэhэн [...] гаа.

Конференци дээрэ Албание урижа асарх[...] тухай буляалдаата хэлсээн болобо

Конференци дээрэ Албание уриха тухай Югославска делегациин оруулhан дурадхал заседаниин хэлсэхэ зүйлдэ табигдаба.

Конференциин түрүүлэгшэ Бидо болбол энэ заседани дээрэ гансахан Албание уриха тухай асуудалые хэлсэхэ бэшэ, мүн Конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсахые хүсэhэн Египет, Мексика болон Кубае урижа ерүүлхэ тухай асуудалые хаража үзэхэ болоод байна гэжэ гэб гэнтэ соносхобо. Хэлсэхэ зүйлые иимэ гайхалтайгаар тайлбарилан хэлээд байхадань, Советскэ делегациин түлөөлэгшэ Вышинский хүсэд үндэhэ баримтатайгаар арсаhан байха юм.

Албаниhаа ондоо эдэ гүрэнүүдые урижа ерүүлхэ тухай асуудал хадаа хэлсэхэ зүйлнүүдтэ оруулагдаагүй ба тус асуудал тухай ямаршье документ, материал ба дурадхалнууд табигдаагүй байhан хадань, тэрэниие мүнөө хаража үзэхэ аргагүй байна гэжэ Вышинский мэдүүлбэ.

Удаа тээнь Грециин премьер-министр Цалдарис гэгшэ үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа Албанида тон бүдүүлиг ба үнэн бэшэ гэмнэлтэнүүдые табяад байхадаа, тэрээн дээрээ хардалга гүрдэлгын мэдүүлгэнүүдые нэмэжэ хэлэнэ. Бүгэдэдэ эли мэдэгдэхэ ушар баримтануудые хэрэгсээнгүйгөөр, Цалдарис болбол Албани гээшэ фашистска агрессорнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ хабаадалсаагүй юм, харин Италиин талада байжа тэмсэhэн юм гэхэ hанаатай шал хооhоор хэлэхэ hэдэлгэ гаргаба. США-гэй түлөөлэгшэ Бирнс болбол. минии hанахада, «Албаниие урижа болохогүи гэжэ бултадаа зүбшөөхэгүй бээз гээд» мэдүүлбэ. Тед, юундэшьеб, Мексика ба Египет хоерые уриха тухай асуудал табиба.

Бирнс болбол югославска делегациин дурадхалаар Албаниие уриха тухай гаргаhан шиидхэбэриин проектые Конференциин Генеральна комиссида дамжуулан үгэхэ ёhотой. ушарынь хадаа энэ комисси бусад гүрэнүүдэй гуйлтануудые энээнтэй хамта хаража үзэхэ болоно гээд дурадхаhан байна.

Украинска ССР-эй делегациин түлөөлэгшэ Мануильский болбол Югославска делегациин дурадхалые дэмжэбэ. Тэрэ хадаа Албаниие зүбшэхэ голостойгоор Конференци дээрэ урижа асарха гэhэниие буруушааhан тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэhэн байгаа. Бирнсын үгэ хэлэhэн тухай тогтохо зуураа Мануильский болбол мүнөө Куба, Мексика болон Египедые уриха асуудалые бэшэ, харин Албаниие урижа ерүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ байнабди гэжэ зааба. Украинска делегаци болбол ямаршье дурадхалые, тэдэнэй дунда мүнөө хэлэгдэhэн гүрэнүүдые уриха тухай дурадхалыешье зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байна, теэд тэдэнэй мэдүүлгые хараха ба ямар ушар шалтагаан дээрэhээ тэдэнэр уригдаха гэжэ оролдожо байhыень мэдэхэ ёhотой байнабшуу. Тиимэ асуудалнуудые hохор харанхыгаар hайса зүбшэн хэлсэнгүйгөөр шиидхэжэ болохогүй.

Удаа тээнь, Мануильский болбол Грециин түлөөлэгшын үгэ хэлэhэн тухай дурсаба. 1942 оной декабр hара соо Великобритани ба Америкын Холбоото Штадуудай правительствонуудай министрнүүдэй гаргаhан мэдүүлгэ тухай hануулжа хэлэнэ, тэрэ мэдүүлгэ соогоо ал[...] арад зон гээшэ фашистска аг[...] дэ тон түрүүн добтологдожо [...] дол үзэгшэдэй нэгэниинь гээша [...] тоолоhон ба Албаниин арад [...] баатарлиг тэмсэлыень хаража[...] саhан, фашистска агрессор[...] эсэргүүсэн тэдэнэй хэжэ [...] тэмсэлдэ үндэр дээдэ сэгнэлт[...] hэн байна гэбэ.

Мануильский болбол 1939 [...] апрелиин 7-до итальянска ф[...] мын добтолго хэхэдэнь Алб[...] тон түрүүшээр хохидолдо ороh[...] хай hануулжа хэлэнэ. Албани [...] бол итальянска эзэмдэлгын ай[...] тай ехэ зоболон үзэбэ. Тэндэ[...] мянган тухай граждaнинууд [...] худар абаашагдаа hэн, Алб[...] газар дээрэ дайн байлдаануу[...] лохо үедэ эзэмдэгшэд тэндэ[...] родууд болон тосхонуудай [...] процентые үгы хэhэн байгаа.

Албанска арад болбол [...] шэдтэ эсэргүүсэн эсэхэ суса[...] дэнгүйгөөр тэмсэбэ. Анхан [...] энэ тэмсэлые партизанска от[...] хэжэ байгаа hэн. тиин 1941 [...] эхилэн Албанида өөрын арми [...] боложо захалаад, 50 мянган [...] лоhон юм. Энэ бишиихан [...] hуудаг 20 хүн бүриhөө нэгэнии[...] армида ороод ябалсаба. Э[...] шэдтэ эсэргүү тэмсэл хэхэ [...] Албаниин армиин 28 мянга [...] хүнүүдые гэхэ гү, али өөрын[...] табай хахадhаан ехэнхиие а[...] ба шархатуулжа гээhэниие тэ[...] хэ шухала. Тиимэ байтар г[...] делегациин түлөөлэгшэ болбо[...] тын хэрэгые аршалжа Алб[...] иимэ ехэ гээлтэ хоролтодо б[...] гарзада ороhыень арсаhан ба[...]

Мануильский болбол Гр[...] эсэргүүсэжэ, Албани дай хэб[...] шэнь оройдоо баримтагүй [...] зааhан байна. Үнэндөө хадаа А[...] болбол итальянецуудаар эзэм[...] hэн. Тиихэдээ итальянска [...] тельство гээшэ Албаниин ү[...] Грецидэ дай соносхоhон байга[...]

Саашада. Мануильский б[...] 1945 оной ноябрь hарада ре[...] тушаа парижска конференци[...] бани уригдаа бэлэй, тиин [...] рэнэй түлөөлэгшэд репараци [...] комиссиин заседанида hүү[...] байнал гээд hануулба. Баhа [...] тай хэхэ эб найрамдалай дог[...] проект соо сэхэ Албанида хаб[...] ха хэдэн олон бүлэгүүд бии [...] Тиимэ байтар амгалан тай[...] Конференци дээрэ зүбшэхэ [...] тойгоор байлсаха эрхыень энэ[...] ниhаа яахадаа хаhаха болоно[...]

Мануильский болбол Конф[...] дээрэ Албаниие урижа ерүү[...] хай Югославска делегациин [...] халые абаха hэмди гэжэ дура[...]

Энэ асуудалые саашадаа [...] хэлсэлгэ Конференциин үд[...] пленарна заседани дээрэ бол[...] хойшолуулагдаа.

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖАП[...]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора —23; ответ секретаря—3-23; отделов: пэртийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв): культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00677. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж [...]